

VILLUM FONDEN

Med folkets mandat?

Høringsprocesser og borgerinddragelse
på råstofområdet

Ved Rune Langhoff

Juli 2013

Delrapport # 2

Råstofaktiviteter i Grønland: *Med folkets mandat? Høringsprocesser og borgerinddragelse på råstofområdet*
ved Rune Langhoff

Publiceret af

Inuit Circumpolar Council (ICC), Grønland, P.O. Box 204, 3900 Nuuk.
Telefon: +299 32 36 32 – E-mail: iccgreenland@inuit.org

WWF Verdensnaturfonden, Svanevej 12, 2400 København NV
Telefon: +45 35 36 36 35 – E-mail: wwf@wwf.dk

Projekt

Delrapport # 2 indgår i projektet "*Promoting public consultation and participation in the industrial development in Greenland*", der afvikles i perioden 2012-14 og har modtaget finansiel støtte fra Villum Fonden ved bevilling VKR022498.

Tidligere delrapporter

Delrapport # 1: *En historisk introduktion til efterforskning, udnyttelse og følger i en sårbar natur og et samfund i forvandling* ved Mads Fægteborg

Konsulenter

Mette Frost, WWF & Steen Jeppson, Mads Fægteborg, Ababsi Lyberth og Parnuna Egede, ICC Grønland

Forfatteren

Rune Langhoff er født i 1983 og er uddannet journalist. Han har tidligere været redaktør på KNRs Radioaviisi og reporter på Sermitsiaq.AG. Telefon: +45 31471134

Fotos mv.:

Rune Langhoff, med mindre andet er angivet. Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse. Forsidebillede: Ababsi Lyberth.

Rapporten kan frit *downloades* på følgende hjemmesider

ICC Grønland: www.inuit.org – WWF: www.wwf.dk/arktis

ISBN

978-87-996395-1-9

Indhold

Projektsamarbejde.....	4
Forord: Forandring i fælles forståelse	5
Grønlandsk minehistorie – et kort rids	6
Aktuelle råstofprojekter	8
<i>Mineraler</i>	8
<i>Olie og gas</i>	8
Mineralprojekter i et fremskredent efterforskningsstadium.....	9
Hvorfor borgerinddragelse og høringer?.....	11
Rammerne for offentlig debat	13
Den umiddelbare fremtid.....	15
<i>Jernprojekt ved Isukasia (Isua)</i>	15
<i>Sjældne jordarter- og uranprojekt ved Kuannersuit (Kvanefjeld)</i>	18
<i>Eudialyt- og sjældne jordarter-projekt i Killavaat Alannguat (Kringlerne)</i>	19
<i>Zink- og blyprojekt ved Citronen Fjord</i>	21
<i>Rubin- og safirprojekt ved Qeqertarsuatsiaat (Fiskenæsset)</i>	23
Differentiering af projekter	26
Borgerinddragelse og høringsprocesser.....	28
<i>Cairn Energys olie- og gasefterforskning</i>	28
<i>Alcoas aluminiumssmelter</i>	30
<i>London Minings jernprojekt</i>	31
<i>Første borgermøde</i>	33
<i>Andet borgermøde</i>	34
<i>Tredje borgermøde</i>	37
<i>Fjerde borgermøde</i>	38
<i>Evaluering af høringerne</i>	42
<i>Borgerinddragelse og høringer ved øvrige fremskredne projekter</i>	55
Sammenfatning.....	59
Efterord.....	61
English abstract.....	62

Projektsamarbejde

Inuit Circumpolar Council (ICC) Grønland og WWF Verdensnaturfonden har indgået et projektsamarbejde og har modtaget en bevilling fra Villum Fonden til at arbejde med råstofaktiviteter og inddragelse af offentligheden i Grønland. Projektet løber over en toårig periode fra september 2012 til september 2014.

Projektets formål er at fremme debatten og inddragelsen af offentligheden i beslutningsprocesser om råstofaktiviteter i Grønland. Projektet er sammensat af tre hovedelementer, der understøtter dette formål:

1. Indhente viden om råstofaktiviteter og udvikle anbefalinger for industriel udvikling i Grønland med fokus på borgerinddragelse.
2. Oplyse og kommunikere konklusioner og anbefalinger til beslutningstagere, centrale aktører og offentligheden generelt.
3. Opbygge kapacitet hos ICC Grønland og WWF Verdensnaturfonden til at deltage i konkrete høringsprocesser vedr. lovgivning og konkrete projekter vedr. råstofudvinding.

Med bevillingen får ICC Grønland og WWF mulighed for at arbejde målrettet med nogle af de problemstillinger, der knytter sig til råstofaktiviteter, herunder konsekvenserne af aktiviteterne for natur, miljø og samfund.

ICC Grønland og WWF mener, at sunde samfund bør baseres på sunde økonomier, hvor sociale, sundhedsmæssige, miljømæssige, kulturelle og andre forhold til fulde inddrages.

I en arktisk sammenhæng betyder dette, at naturen og miljøet skal skånes, således at også fremtidige generationer kan opretholde livet ved brug af naturens fornyelige eller levende ressourcer.

De to organisationer er ikke modstandere af en udnyttelse af de ikke-fornyelige ressourcer og i øvrigt en industriel udvikling i det cirkumpolare Arktis, men finder det yderst relevant, at denne udvikling finder sted på bæredygtige præmisser, hvor offentligheden er fuldt ud orienteret om, hvilke konsekvenser industri, olie og minerale projekter kan påføre naturen, miljøet og samfundet.

Storskalaprojekter kan blive et nyt fænomen i Grønland, og derfor bliver det også nødvendigt at stille en række minimumskrav til aktørerne. En ansvarlig udnyttelse af de ikke-levende ressourcer kan betyde et vigtigt og bæredygtigt bidrag til det grønlandske samfund til gavn for nuværende og fremtidige generationer.

Det grønlandske samfund er påvirket af den globale opvarmning og klimaforandringerne. Derfor må man nøje overveje, hvorledes de mange planlagte projekter i Grønland ikke yderligere påvirker disse negativt. Tempoet for ressourceudnyttelsen har vidtrækkende konsekvenser, og der skal findes en balancegang, hvor ressourceudnyttelsen kan bidrage til en langsigtet og diversificeret økonomisk vækst, men samtidig forebygge miljøforringelser og en overvældende tilstrømning af udefrakommende arbejdskraft.

Aqqaluk Lynge

International formand for ICC

Gitte Seeberg

Generalsekretær for WWF Verdensnaturfonden

Forord: Forandring i fælles forståelse

Grønland står i disse år over for at tage nogle beslutninger, som har potentialet til at vende op og ned på det grønlandske samfund, som vi kender det i dag.

'Grønland skal gøres til en minenation', har den politiske vision lydt og sådan lyder den stadig, efter en ny Siumut-ledet regering trådte til i april 2013 efter valget den 12. marts, der betød et farvel til knap fire år med Inuit Ataqatigiit, Demokraatit og Kattusseqatigiit Partiat ved roret.

De grønlandske politikere er før som nu klar over, at der skal findes nye indtægtskilder, hvis samfundets velstand skal opretholdes og på sigt udbygges.

Grønlands økonomi er lille, og bloktilskuddet udhules i kraft af den selvstyreaftale, der trådte i kraft i 2009.

Hvis Grønland skal gøre sig forhåbninger om at blive en selvstændig stat, er det en absolut nødvendighed, at indtægterne bliver øget – og det skal ske med en vis fart, da den demografiske udvikling vil skabe et gevaldigt hul i landskassen i de kommende år.

Der hviler altså et stort ansvar på politikernes skuldre.

Som bekendt er demokratiet repræsentativt – og politikerne kan derfor med god ret træffe beslutninger på folkets vegne, men når politikerne står foran at tage så vigtige beslutninger, som de gør, bør det være et fælles ønske at sikre, at befolkningen i ekstraordinært omfang tages med på råd.

Alt skal debatteres, alle beslutninger skal analyseres i dette offentlige rum, og deres fordele og ulemper skal endevendes i fuldt dagslys, ikke kun bag selvstyreadministrationens skriveborde og i forhandlingslokalerne med store multinationale selskaber.

Der skal lyttes til befolkningens håb og ønsker og dens forbehold og bekymringer.

Derfor er de høringsprocesser, som gennemføres i forbindelse med mulige råstofprojekter afsindigt vigtige. Og derfor er det vigtigt, at høringsprocesserne er gode.

Grønland har været koloniseret af Danmark i århundreder, og beslutningerne er i den tid blevet truffet hen over hovedet på befolkningen. Nu har Grønland selv ansvaret for råstofområdet. Det grønlandske folk kan selv være med til udstikke kursen. Hvis det får lov.

Dette studie beskriver høringsprocesserne og den deraf følgende borgerinddragelse i de seneste år. ICC Grønland og WWF ønsker dermed at sætte fokus på de områder, hvor der er behov for forbedringer, så høringsprocesserne og borgerinddragelsen fremadrettet kan blive endnu bedre.

Studiet vil derfor – på baggrund af de lektier, de sidste års historik kan lære os og med input fra forskellige aktører, der har fulgt, arbejdet med og reflekteret over høringer og borgerinddragelse – munde ud i en stribe anbefalinger til, hvordan man i fremtiden og lige nu kan gøre borgerinddragelsen bedre.

Grønlandsk minehistorie – et kort rids

Råstofudnyttelse er ikke noget nyt i grønlandsk perspektiv.

Siden det 18. århundrede har der ifølge Råstofstyrelsen (tidl. Råstofdirektoratet) været minedrift i Grønland. Dengang var tyske minearbejdere ansat ved en kulmine i Diskobugt-området.

Siden gjorde geologerne deres indtog og en kobbermine blev i 1851-1852 drevet af et britisk selskab.

Senere blev minedrift i grønlandsk regi karakteriseret af minedrift efter kryolit, særligt ved Ivittuut, hvor minen først lukkede i 1987.

Sideløbende er mineralpotentialiet i Grønland gradvist blevet kortlagt i dele af Vest- og Østgrønland.

I midten af det 20. århundrede førte det til åbning af en bly- og zinkmine i Mestersvig i Østgrønland.

I 1973 blev marmorbruddet Maarmorilik ved Uummannaq også til bly-, zink- og sølvmine under navnet Den Sorte Engel, hvilket varede frem til 1990.

Ifølge Råstofstyrelsen bragte både Ivittuut og Maarmorilik store indtægter med sig og påvirkede lokalsamfundene positivt.

Forureningen af de nærliggende områder har dog også modtaget stor opmærksomhed, og konsekvenserne af minedriften mærkes stadig lokalt, selvom det er længe siden, minerne har givet arbejde eller penge i kassen.

I perioden med Hjemmestyre fra 1979 til 2009 blev beslutninger angående råstoffer truffet af Fællesrådet for Mineralske Råstoffer i Grønland, som havde repræsentanter fra det grønlandske og danske parlament. Efter Selvstyrets indførelse og råstofloven trådte i kraft ligger beslutningskompetencen i dag alene i Grønland.

Den grønlandske minedrifts historie behandles mere fyldestgørende i *'En historisk introduktion til efterforskning, udnyttelsen og følger i en sårbar natur og et samfund i forvandling'* ved Mads Fægteborg, der udgør første delrapport i projektsamarbejdet mellem ICC Grønland og WWF.

Aktuelle råstofprojekter

Mineraler

Af Råstofdirektoratets (nu Råstofstyrelsens) Redegørelse til Inatsisartut vedrørende råstofaktiviteter i Grønland fra 2012 fremgår det, at der ved udgangen af 2011 var udstedt fire udnyttelsestilladelser inden for mineralsektoren.

Det drejer sig om guldminen i Nalunaq, som på daværende tidspunkt var den eneste, der var i drift.

Derudover drejer det sig om olivinminen ved Seqi ved Maniitsoq, malmbjergsprojektet på Jameson Land og minen ved Maarmorilik.

Det fremgår af redegørelsen, at olivinminen er under nedlukning, at malmbjergsprojektet afventer bedre markedsvilkår og endelig at Maarmorilik-minen ventes i drift igen i 2013 eller 2014.

Disse miner vil dog ikke generere indtægter, der er så store, at de vil kunne dække det gabende hul, der ventes at opstå i den grønlandske landskasse i kraft af bloktilskuddets fastfrysning samt den demografiske udvikling, der som i resten af den vestlige verden betyder flere udgifter til en stadig større ældre befolkningsgruppe.

Således menes guldminen i Nalunaq kun at have en meget begrænset levetid på et par år (og i foråret 2013 rapporterede pressen, at minen var gået i betalingsstandsningⁱⁱ), mens de øvrige miner – hvis de kommer i gang igen – har en anslået levetid på op til 20 år.

Olie og gas

På olie- og gasområdet har der i de forgangne år været en del aktivitet. Flere og flere licenser til efterforskning er blevet udstedt.

Cairn Energy har i 2010 og 2011 gennemført otte efterforskningsboringer efter olie og gas ud for Grønlands vestkyst (der i er gennem tiden i alt udført 14 efterforskningsboringer i grønlandsk farvand). I 2012 blev der dog ikke gennemført efterforskningsboringer og boringer i 2013 bliver heller ikke en realitet.

Cairn Energy har dog annonceret, at selskabet vil vende tilbage til grønlandsk farvand for at gennemføre boringer i 2014, ligesom Husky Energy har udtrykt et lignende ønske om at gennemføre efterforskningsboringer.

Også danske Mærsk har udtrykt ønske om at påbegynde egentlig olieefterforskning i Grønland. Ansøgningstilladelsen var i maj 2013 ikke tilgået Naalakkersuisut, men Jens-Erik Kirkegaard (Siumut), medlem af Naalakkersuisut for råstoffer, har givet udtryk for, at Selvstyret er i dialog med Mærsk og at man forventer en ansøgning inden for en overskuelig fremtid.

Endelig gennemfører en stribe andre selskaber seismiske undersøgelser i deres licensområder.

En licensrunde er dertil i gang i Nordøstgrønland. Resultatet af den ventes offentliggjort i december 2013.

Mineralprojekter i et fremskredent efterforskningsstadie

Ifølge den senest tilgængelige Redegørelse til Inatsisartut vedrørende råstofaktiviteter i Grønlandⁱⁱⁱ er der på mineralområdet en række efterforskningsprojekter, der efterhånden 'er ved at nærme sig et fremskredent stadie'.

De mest fremskredne projekter er i uprioriteret rækkefølge:

- Eudialyt- og sjældne jordarter-projekt i Killavaat Alannguat (Kringlerne)
- Rubin- og safirprojekt ved Qeqertarsuatsiaat (Fiskenæsset)
- Jernprojekt ved Isukasia (Isua)
- Zink- og blyprojekt ved Citronen Fjord
- Sjældne jordarter- og uranprojekt ved Kuannersuit (Kvanefjeld)

Det fremgår af redegørelsen, at Råstofstyrelsen forventede ansøgning om udnyttelsestilladelse for samtlige projekter i 2012, men det skete som bekendt ikke.

Det nyudnævnte medlem af Naalakkersuisut for råstoffer Jens Erik Kirkegaard fastslog på et møde i Grønlands Repræsentation 14. maj 2013, at Naalakkersuisut forventer at tage stilling til ansøgninger om udnyttelsestilladelser for jernmineprojektet, de to projekter om udvinding af sjældne jordarter, rubinprojektet og bly- og zinkprojektet i 2013 i stedet.

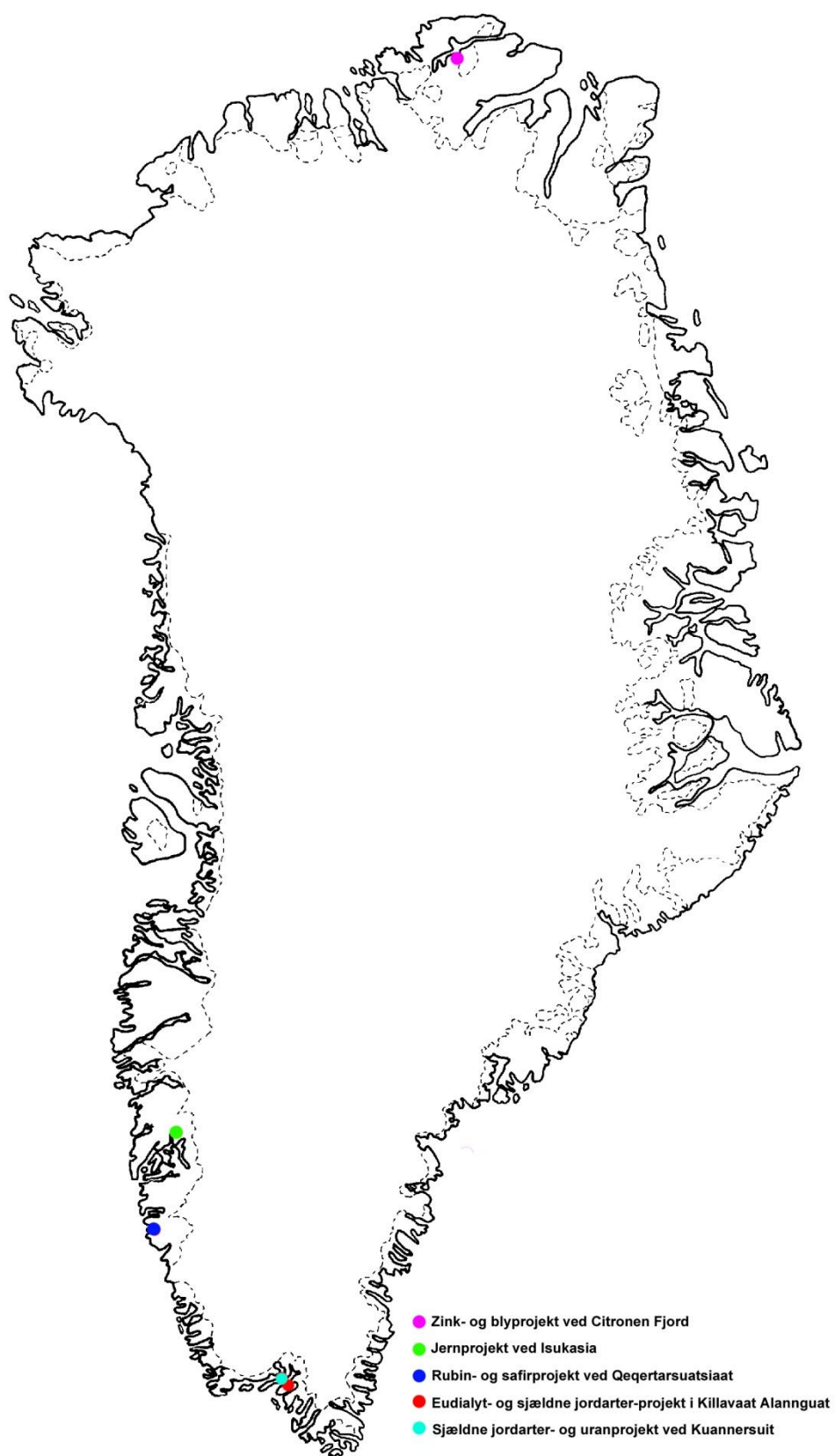
London Mining kan forvente svar på sin udnyttelsestilladelse inden for de første 100 dage efter det Siumut-ledede Naalakkersuisut blev godkendt af Inatsisartut i begyndelsen af april 2013.

Ved dette studies færdiggørelse er ingen af selskaberne bag projekterne fortsat tildelt udnyttelsestilladelse, men flere ansøgninger er indsendt og afventer Naalakkersuisuts stillingtagen.

Råstofstyrelsen vurderer i sin redegørelse fra 2012, at der i anlægsfasen af de fem projekter tilsammen vil være et arbejdskraftsbehov på omkring 4.280 personer, mens behovet i driftsfasen vil være på mellem 1.710 og 1.830 personer. I betragtning af den grønlandske arbejdsstyrkes størrelse, er det ganske store tal. I maj 2013 registrerede Grønlands Statistik i alt 3.492 arbejdssøgende i hele Grønland^{iv}. Den samlede arbejdsstyrke er senest opgjort for 2011, hvor den samlede arbejdsstyrke var 26.791 personer.

De fremskredne projekter koncentrerer sig geografisk om tre områder, nemlig området omkring Nuuk, området ved Narsaq og så det allernordligste Grønland.

Rubin- og safirprojektet samt jernmineprojektet har begge en afstand til Nuuk på omkring 150 kilometer, mens Killavaat Alannguat og Kuannersuit ligger inden for 20 kilometers afstand af Narsaq.

Hvorfor borgerinddragelse og høringer?

I et demokratisk samfund er det afgørende, at myndighederne inddrager og informerer befolkningen, før de træffer vigtige beslutninger på befolkningens vegne. Myndighederne bør sikre sig, at befolkningen kender konsekvenserne af beslutningerne og at der er forståelse for, hvorfor de bliver truffet.

Borgerinddragelse og krav om at gennemføre høringer behandles i flere internationale konventioner, ligesom også Råstofloven kommer ind på det.

Centralt står i denne sammenhæng ILO-konvention 169^v, konventionen om oprindelige folks rettigheder, som Rigsfællesskabet ratificerede i 1996.

Her fremgår det blandt andet af artikel 15, at regeringer, når der sker udnyttelse af undergrunden eller ressourcer i landområder, som oprindelige folk råder over, skal 'indføre eller opretholde procedurer for konsultation af disse folk, med henblik på at fastslå, om og i hvilket omfang deres interesser vil lide skade, før de iværksætter eller tillader programmer vedrørende udforskning eller udnyttelse af sådanne ressourcer i forbindelse med deres landområder. De pågældende folk skal, hvor det er muligt, have del i udbyttet af en sådan virksomhed og skal modtage en rimelig erstatning for enhver skade, som de måtte lide som resultat af en sådan virksomhed.'

Det betyder, at befolkningen har en ret til at blive aktivt involveret i beslutningsprocesserne om deres landområder.

Det fremgår videre af konventionens artikel 6, stk. 2, at 'konsultationer, der gennemføres i forbindelse med gennemførelsen af denne konvention, skal finde sted i god tro og i en form, der er afpasset omstændighederne, med den målsætning at opnå enighed om eller samtykke til de foreslåede foranstaltninger' ligesom samtykket fra det berørte folk ifølge artikel 16 bør være frit og informeret.

Ifølge artikel 7, stk. 3 skal regeringer sikre, 'at der, hvor det er hensigtsmæssigt, gennemføres undersøgelser, i samarbejde med de pågældende folk, med henblik på at vurdere de sociale, åndelige, kulturelle og miljømæssige konsekvenser for dem af planlagte udviklingsaktiviteter. Resultaterne af disse undersøgelser skal betragtes som grundlæggende kriterier for gennemførelsen af disse aktiviteter.'

Ifølge artikel 15 skal regeringer 'respekttere den særlige betydning for de pågældende folks kultur og åndelige værdier af deres forhold til de landområder og/ eller territorier, som de besidder eller på anden måde udnytter, og især de kollektive aspekter af dette forhold.'

Endelig omhandler artikel 17 overdragelse af rettigheder til landområder til personer uden for kredsen af det oprindelige folk. I den forbindelse skal det oprindelige folk konsulteres ved vurdering af overdragerens bemyndigelse til dette.

Det vil blandt andet ske ved råstofprojekter, hvor Naalakkersuisut overdrager rettigheder til et givent mineselskab.

I forbindelse med denne rapport, der beskæftiger sig med kvaliteten af den borgerinddragelse, der finder sted, er det værd at bemærke, at netop konsultationsprocessernes kvalitet er afgørende for, om konventionen overholdes^{vi}.

For at kvaliteten er høj nok, skal det blandt andet sikres, at de såkaldte repræsentative organisationer (for eksempel NGO'er) har de nødvendige ressourcer og at konsultationerne foregår i god ånd.

Det skal også sikres, at alle de berørtes meninger kommer til udtryk i rette tid, og at de berørte har fuld forståelse for de spørgsmål, der skal tages stilling til, så de kan være med til at påvirke resultatet af konsultationen.

Af FNs deklaration om oprindelige folks rettigheder (UNDRIP) fra 2007 fremgår det endvidere, at målet med konsultationen skal være at opnå samtykke fra alle berørte. Et samtykke der i øvrigt skal være frit, forudgående og informeret, og som ikke er opnået via tvang, manipulation eller intimidering^{vii}.

Råstofloven^{viii}, der senest blev revideret på efterårssamlingen i 2012, beskæftiger sig også med borgerinddragelse – dog med noget lavere krav end ILO-konventionen.

Det pointeres for eksempel i §61, at en råstofaktivitet, der må antages af have væsentlig indvirkning på naturen, kun kan godkendes efter 'offentligheden og berørte myndigheder og organisationer har haft lejlighed til at udtale sig derom'.

Hvis en råstofaktivitet vil finde sted i et nationalt eller internationalt naturbeskyttelsesområde, kan offentligheden 'gives lejlighed til at udtale sig', inden en godkendelse gives, 'hvis Naalakkersuisut anser det for hensigtsmæssigt'.

Rammerne for offentlig debat

En forudsætning for grundig borgerinddragelse er offentlig debat.

Information om de forskellige råstofprojekter skal stilles til rådighed af de selskaber, der ønsker at påbegynde mineprojekter.

Selvstyret har også ytret ønske om og taget initiativer til at informere borgerne om fremtidens projekter i mere objektiv form, end man kan forvente af selskaberne. Dette er blandt andet forsøgt med informationsfilm, rundrejser med debatmøder osv.

Tidligere medlem af Naalakkersuisut for råstoffer Ove Karl Berthelsen (Inuit Ataqatigiit) har fastslået, at Naalakkersuisut ønsker at styrke offentlig deltagelse og høringsprocesserne, ligesom han har fastslået, at der er fokus på best practice for borgerinddragelsen^{ix}.

Helt afgørende i processen mod grundig og kvalificeret borgerinddragelse står dog de grønlandske medier og medier, der beskæftiger sig med Grønland.

Mediernes rolle som fjerde statsmagt udmønter sig her i en forpligtelse til at stille kritiske spørgsmål til magthaverne og selskaberne, så alle forhold omkring eventuel fremtidig minedrift kommer frem og bliver debatteret i det offentlige rum.

Vi vil i det følgende beskrive tilstanden blandt de grønlandske medier.

Medielandskabet i Grønland er af naturlige årsager begrænset. Faktisk er der i forhold til befolkningens størrelse et ganske stort antal medier.

Mest markant er Kalaallit Nunaata Radioa (KNR – Grønlands Radio), som i ugedagene når bredt ud med fem daglige nyhedsudsendelser i radioen (Radioaviisi) og en daglig nyhedsudsendelse på tv (Qanorooq).

KNR driver derudover også nyhedswebsitet knr.gl og sender en stribe aktualitetsprogrammer på radio og tv.

I kategorien trykte medier udgiver mediehuset Sermitsiaq.AG ugentligt to aviser, nemlig Sermitsiaq og Atuagagdliutit (AG). Mediehuset driver dertil nyhedswebsitet Sermitsiaq.AG, som er det suverænt mest besøgte i Grønland. Derudover er der lokale medier som Nuuk TV og diverse lokalaviser.

Hukommelsen hos grønlandske medier er dog for dårlig, hvilket besværliggør kontinuerlig kritisk og grundig dækning af mineprojekterne. Det skyldes stor udskiftning blandt journalisterne, men måske i højere grad, at medierne ikke har de ressourcer, som for eksempel danske medier har.

Der findes ikke i Grønland et fælles arkiv over journalistik som for eksempel Infomedia i Danmark, hvor man kan søge på artikler og indslag i såvel tv som radio og aviser. Der findes heller ikke et nyhedsbureau som Ritzau eller Berlingske Nyhedsbureau, der med kalendere og oversigter leverer fællesstof og sikrer, at stort og småt ikke bliver overset i en hektisk hverdag.

De mangler betyder til sammen, at det er sværere at finde ud af, hvad der tidligere er sagt, skrevet og gjort på alle niveauer i samfundet. Det betyder, at det bliver sværere

at skabe vilkårene for en god, oplyst debat og effektiv og kvalificeret borgerinddragelse.

De nyhedswebsites, der er, og som er søgbare via for eksempel Google, giver dog langt fra et dækkende billede af nyhedsstrømmen, da artiklerne fra Sermitsiaq, AG og indslagene fra Radioaviisi og Qanorooq i store træk ikke lægges ud og gøres frit tilgængelige.

Det er en konsekvens af to forskellige ting. Dels et ønske om, at folk skal betale for den kvalitetsjournalistik, der bedrives, og dels at der ikke er ressourcer til at lægge historierne ud på nettet.

Det betyder, at research besværliggøres, og selskaber og politikere får for let spil, hvis de ønsker at løbe om hjørner med journalister og medier.

Samtidig udkommer alle medier på to sprog, nemlig grønlandsk og dansk, hvilket også er ressourcekrævende.

Debatniveauet i Grønland er imidlertid ganske levende. Især på websitet Sermitsiaq.AG diskuteres stort og småt livligt, og antallet af kommentarer kan på visse artikler sammenlignes med de store danske netmedier, selvom befolkningen i Danmark som bekendt er 100 gange større.

Debatten på KNRs radioflade er også levende, men der er sjældent ressourcer til at bruge store summer på at kvalificere debatten med dybdeborende journalistik, og det har naturligvis indflydelse på debatniveauet.

På Facebook er der ligeledes stor debat – også i særlige grupper og fællesskaber, der særligt retter sig mod råstofudvinding. Det drejer sig bl.a. om siderne 'Arktis og Olie'^x, 'Alcoa eller ej'^{xi}, 'Arktisk Update'^{xii}, 'Aatsitassat nunaqavissunut/Råstoffer til lokalbefolkningen'^{xiii} og 'Nuup Kangerluata ikinngutai/Nuuk Fjord's Venner'^{xiv}

Den umiddelbare fremtid

Som det fremgår, er der særligt fem projekter, som er så langt i deres efterforskning, at de ventes at indsende ansøgninger om udnyttelse til Selvstyret i 2013. Se i øvrigt et kort over råstofprojekter på side 10.

I det følgende gennemgår vi i relativ kort form de forskellige projekter.

Jernprojekt ved Isukasia (Isua)

Det britisk-baserede London Mining planlægger, hvad der kan blive det største erhvervsprojekt i Grønlands historie.

Minen, der er planlagt til at ligge på kanten af indlandsisen i bunden af Nuuk-fjorden, skal udnytte en jernforekomst, der blev opdaget i 1965. London Mining har været engageret i projektet siden 2005, hvor man købte efterforskningslicensen.

London Minings licensområde, hvor de planlægger at opføre en jernmine. Kilde: Nunagis.gl

Forekomsten vurderes af London Mining til at være på mindst 1,1 milliarder ton, men kan ifølge selskabet være større.

Ifølge London Mining vil en planlagt mine kunne opretholde en årlig produktion på 15 millioner ton ved en investering på cirka 13,4 milliarder kroner.

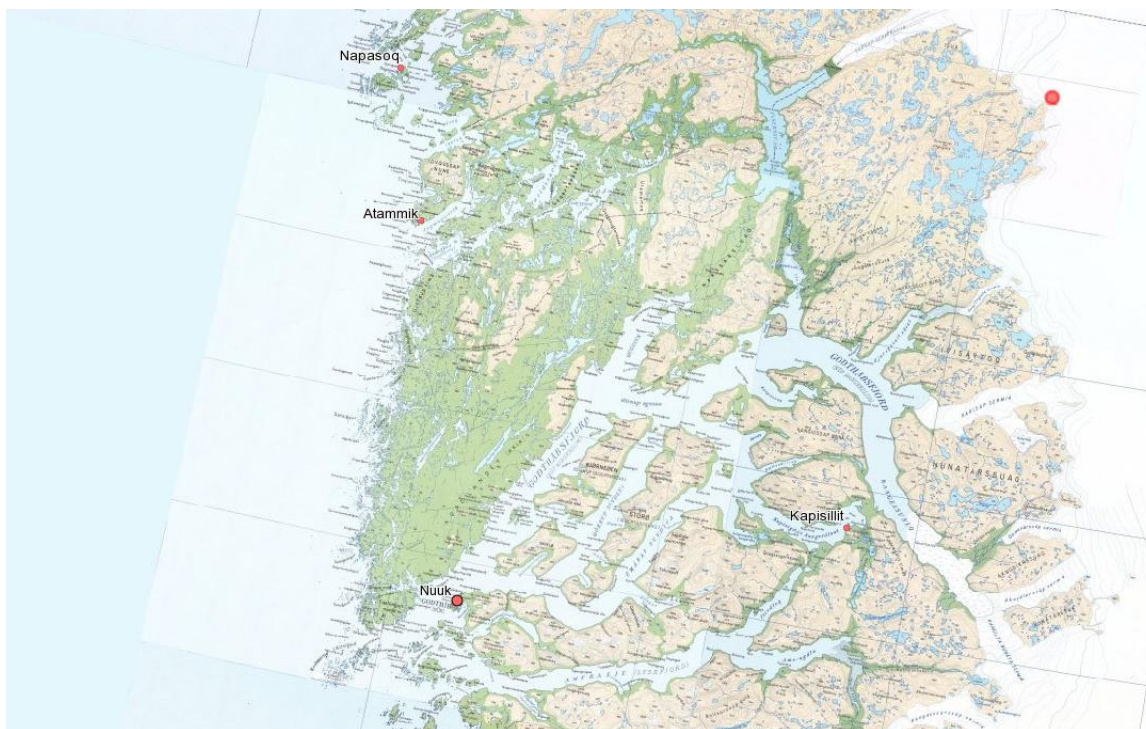
London Mining har gennemført studier af området, siden man overtog efterforskningslicensen, men først i 2012 gennemføres vurderinger af miljø- og samfundsmæssige virkninger og lønsomhedsstudie for en mine med en årlig produktion på 15 millioner ton.

London Mining skriver i et factsheet^{xv} dateret 14. juni 2013, at finansieringen fortsat ikke er sikret. Den tidligere chef for London Mining grønlandske operationer Xiaogang Hu har overfor Berlingske dog tidligere konstateret^{xvi}, at det kun er et spørgsmål om tid, før finansieringen formentlig er på plads.

London Mining stiller ikke desto mindre det grønlandske samfund store indtægter i udsigt.

Selskabet skønner, at selskabs- og udbytteskat vil udgøre 28,5 milliarder kroner i minens 15-årige levetid, hvortil medarbejdernes indkomstskat vil udgøre 3,8 milliarder kroner i samme periode, altså et samlet beløb på 32,3 milliarder kroner, som vil tilflyde det grønlandske samfund. Der svarer til lidt over to milliarder kroner om året i gennemsnit. Et enormt beløb i grønlandsk sammenhæng og et beløb der kommer i nærheden af størrelsen på bloktilskuddet fra Danmark.

Det fremgår ikke af factsheetet, hvordan dette beløb vil påvirkes af en eventuel kombineret selskabsskat-royalty model, som det nye Naalakkersuisut har fremført som sin foretrukne.

Den foreslåede placering for London Minings jernmine set i forhold til Nuuk. Kilde: Nunagis.gl

Før Siumut genvandt magten i 2013, krævede deres fremtrædende Inatsisartut-medlem og medlem af Folketinget Doris Jakobsen, at der blev gennemført et nyt lønsomhedsstudie, fordi London Mining-partneren SNC Lavalin, der har forestået studiet, i november 2012 blev ramt af en korruptionsskandale^{xvii}.

Efter Siumut er kommet til magten, er kravet om et nyt lønsomhedsstudie dog tilsyneladende droppet.

Hvis London Mining får godkendelse til at gennemføre projektet, vil et større anlægsarbejde gå i gang, idet der skal anlægges både havn, indkvartering og anden infrastruktur i forbindelse med minen.

London Mining anslår, at minen vil beskæftige 680 personer i de første fem år, hvorefter tallet vil stige til 810 i resten af minens levetid på i alt 15 år. 55 procent af disse job ville kunne blive besat af lokale efter fem år, håber London Mining^{xviii}. I anlægsfasen vil et langt større antal arbejdere være nødvendigt. Disse vil primært komme til Grønland fra udlandet, og kinesisk arbejdskraft har været nævnt som en oplagt mulighed.

Ifølge London Mining 'konkluderer en omfattende VVM (Vurdering af Virkning på Miljøet), at der ikke er nogen potentielt signifikante miljøpåvirkninger' ved projektet. Selskabet fremfører også, at konstruktionen af minen kun vil føre til minimal påvirkning af miljøet på baggrund af studier af regional biodiversitet, vegetation, rensdyrbestand, bathymetri (studier af havdybder og bundforhold), fugle, fiskehabitater og havpattedyr.

Disse oplysninger er der dog sået tvivl om i såvel høringssvar som i den generelle samfundsdebat.

Blandt andet fastslog nuværende formand for Naalakkersuisut Aleqa Hammond (Siumut) under forårets valgdebatter, at hun ikke stoler på selskabets undersøgelser:

'Vi skal ikke ofre miljøet. Først når det er sikkert, at der ikke kommer forurening, kan London Mining begynde at udvinde jern. Filtrene er ikke så gode, som selskabet siger. Der vil komme forurening ved Nuuk,' fastslog Aleqa Hammond således.^{xix}

Det er uklart, hvordan Aleqa Hammond ser på den sag i dag.

Ligeledes har blandt andet Londons Minings planer om at bruge svær fyringsolie vakt kritik^{xx}, ligesom flere – blandt andet ICC Grønland og WWF Verdensnaturfonden – har efterlyst, at London Mining gør brug af vandkraft frem for fossile brændsler.

Efter valgsejren 12. marts fastslog den nye Siumut-ledede regering, at man inden for 100 dage ville tage stilling til London Minings ansøgning om udnyttelsestilladelse. Til et møde på Grønlands Repræsentation præciserede medlem af Naalakkersuisut for råstoffer Jens Erik Kirkegaard, at de 100 dage skulle tælles fra den dag, hvor Naalakkersuisut blev godkendt af Inatsisartut, hvilket skete i begyndelsen af april.

Det vil sige, at London Mining kan forvente et *aap* eller *naamik* til deres ansøgning senest 14. juli 2013. Ved et pressemøde 12. juli, hvor Aleqa Hammond gjorde status over sine første 100 dage ved magten kom det dog frem, at afgørelsen endnu ikke er truffet. Men, sagde Aleqa Hammond, 'vi er så godt som færdige med forhandlingerne om tilladelsen og er i gang med at finpudse vores aftale lige nu'^{xxi}.

London Minings projekt har på grund af sin nærhed til Nuuk og det store behov for udenlandsk arbejdskraft samt lønvilkår for denne arbejdskraft været et projekt, der har fået overordentlig stor opmærksomhed fra presse, politikere og organisationer i det seneste år. Yderligere opmærksomhed tilflød projektet, fordi høringen blev diskuteret sideløbende med, at storskalaloven blev behandlet og siden vedtaget.

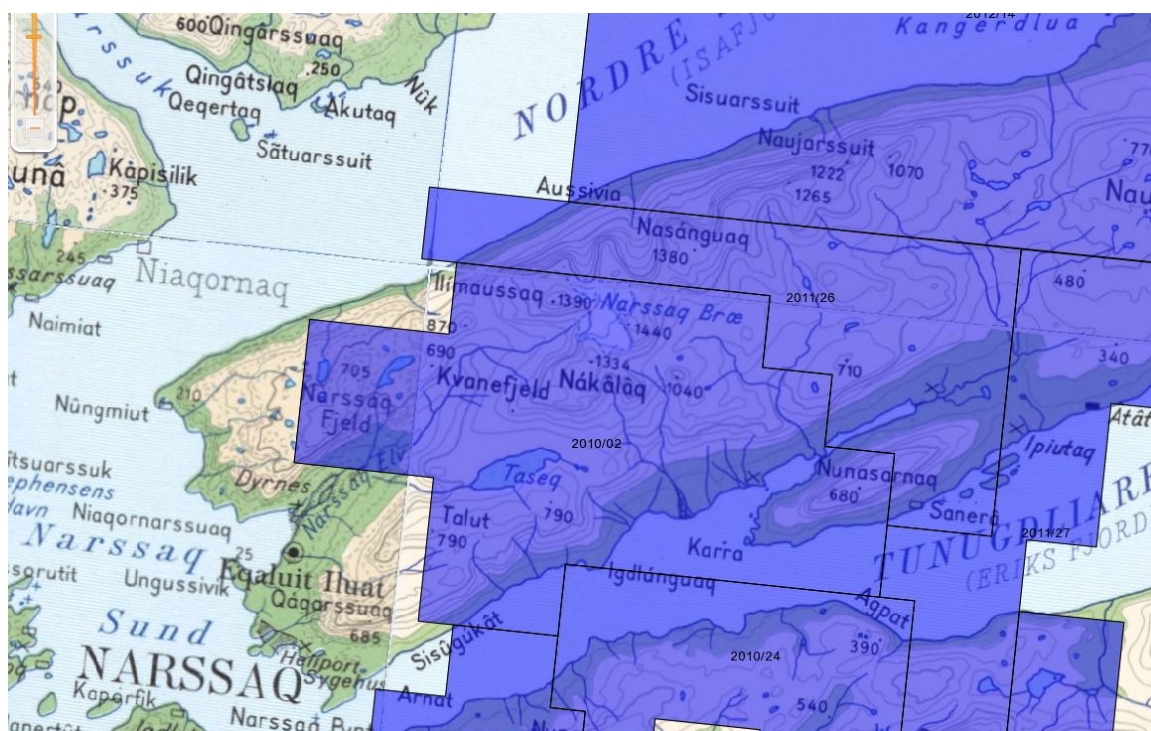
London Mining har løbende informeret om projektet ved informationsmøder og holdt høringer om projektet i Nuuk i efteråret 2012, og den høring vil blive beskrevet indgående i denne rapport.

Sjældne jordarter- og uranprojekt ved Kuannersuit (Kvanefjeld)

Greenland Minerals and Energy ønsker at påbegynde minedrift i Kuannersuit (Kvanefjeld) ved Narsaq.

Minedriften retter sig mod sjældne jordarter og uran.

Sjældne jordarter er i de senere år blev en særdeles efterspurgt vare, da jordarterne anvendes i en stribe moderne teknisk udstyr. Efterspørgslen efter nye forekomster er ikke blevet mindre af, at Kina i dag stort set har monopol på de sjældne jordarter og sidder på omkring 97 procent af den globale forekomst.

Licensområder ved Kuannersuit/Kvanefjeld. Kilde: Nunagis.gl

Forekomsten i Kuannersuit er blandt de største i verden, og Greenland Minerals and Energy har boret over 75 kilometer borekerne for at kortlægge forekomstens omfang. Tidligere regnede man kun med, at forekomsten var stor nok til 25-30 års produktion, men der er potentiale til helt op til 300 års produktion, har selskabets tidligere administrerende direktør Ole Ramlau-Hansen udtalt.^{xxii}

Greenland Minerals and Energy har siden i fjor arbejdet på at færdiggøre lønsomhedsstudiet for en eventuel mine, og det er derfor endnu uklart, hvor store indtægter Grønland kan regne med at få ud af mineaktivitet i Kuannersuit.

Samtidig afventer man fortsat, at nultolerancen mod uran ophæves.

Det er nødvendigt for at minedrift i området kan påbegyndes. Nultolerancen har i de senere år været et af de mest hotte politiske emner i Grønland og er kun blevet opretholdt i kraft af Inuit Ataqatigiits insisteren på, at fastholde den^{xxiii}. Såvel Siumut, Atassut som Demokraatit har i længere tid ønsket nultolerancen ophævet.

I Arktisk sammenhæng vedtog inuit allerede i 1977 resolution 77-11, som kan ses en forløber for nultolerancen. Den udtrykker et ønske om en fredfyldt og sikker brug af Arktis blev fastslået – og herunder blev der også udtrykt et ønske om at undgå at bidrage med og eller modtage radioaktivt materiale.

En dansk-grønlandsk arbejdsgruppe er netop nu i gang med at se på konsekvenserne af en ophævelse af nultolerancen, men Naalakkersuisut har allerede meldt ud, at man agter at fremsætte forslag om, at den ophæves på efterårssamlingen 2013.^{xxiv}

Ophævelsen af nultolerancen er imidlertid også omdiskuteret i resten af Rigsfællesskabet, hvor flere politiske partier i Danmark har vist sig at være imod, ligesom en stribe NGOer^{xxv} har advaret mod, at Grønland begynder at eksportere uran, bl.a. fordi eksport givetvis også kan få sikkerheds- og udenrigspolitiske konsekvenser for hele riget.

Greenland Minerals and Energy regner med, at indtægterne fra minen vil fordele sig således, at sjældne jordarter vil stå for 90 procent af indtægterne, mens salg af uran vil stå for omkring ti procent^{xxvi}.

Energibehovet, som ifølge estimer fra selskabet vil blive på omkring 60-80 MWH, vil komme fra fossile brændsler og altså ikke vandkraft.

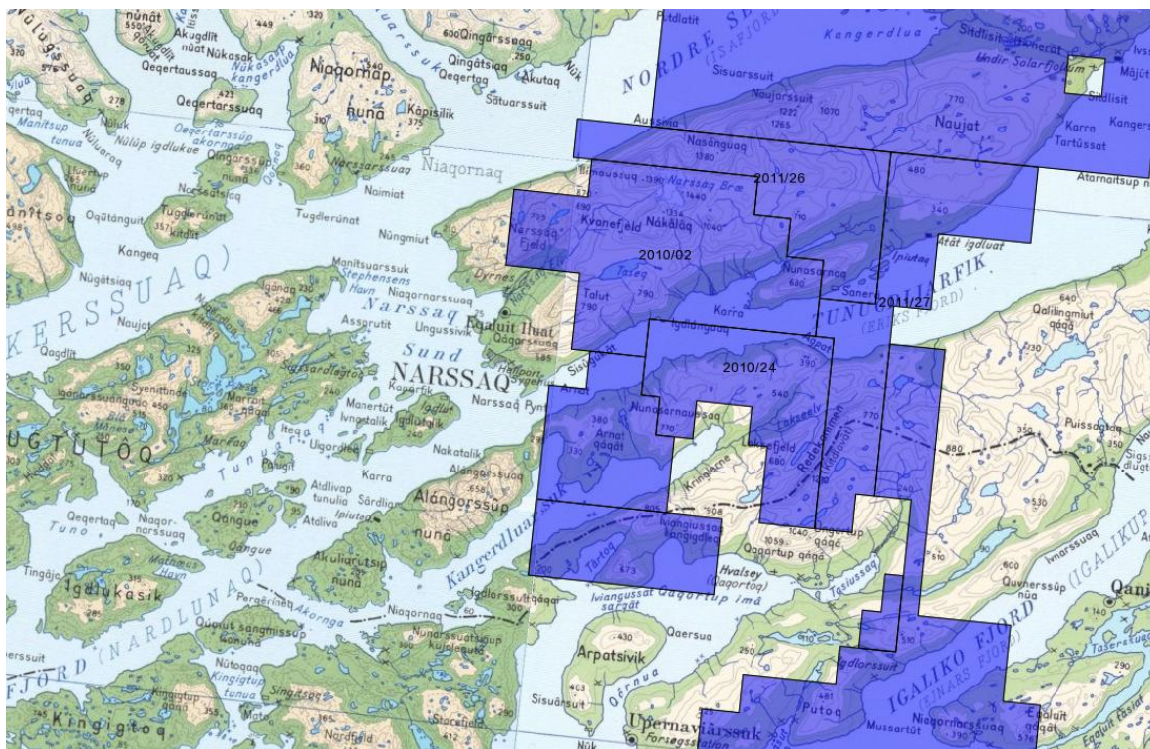
Ud af forventet cirka 600 arbejdspladser ventes hovedparten besat af udlændinge; cirka 200 arbejdspladser vil dog kunne besættes af lokale.

Fra lokal side er der nævnt flere bekymringer for det omkringliggende miljø og miljøet i Narsaq. Bl.a. har der været udtrykt bekymring for støvforurening, nedsivning fra tailings og forurening af drikkevandet, men Greenland Minerals and Energy mener, at Kuannersuit 'kan blive startskuddet til et mineområde i verdensklasse, som kan udvikles på en ansvarlig og miljøvenlig måde og blive til en af verdens vigtigste kilder til sjældne jordmetaller' og betragter således miljøpåvirkningen som minimal.

Eudialyt- og sjældne jordarter-projekt i Killavaat Alannguat (Kringlerne)

Selskabet Tanbreez, der er opkaldt efter den stribe metaller, der skal udvindes af eudialyten (Tantalum, Niobium, REE (sjældne jordarter) og Zirconium), har i en år-række foretaget efterforskningsarbejde i Killavaat Alannguat (Kringlerne) omkring 20 kilometer fra Narsaq i Sydgrønland.

Mængden af sjældne jordarter i Killavaat Alannguat vurderes at være blandt de fem største forekomster af sjældne jordarter i verden^{xxvii}.

Tanbreez' licensområde 2010/24 i Killavaat Alannguat nær Narsaq. Kilde: Nunagis.gl

Ifølge Tanbreez' hjemmeside forventes opførelsen af minen at begynde allerede i år (2013), mens produktionsfasen ventes at begynde i 2015.

Projektet vil bestå af en åben mine, et forarbejdningsanlæg, en havn med heliport, en lejr samt et depot til tailings.

Planen er at bearbejde 500.000 ton malm om året. Forekomsten vurderes i alt til at være på 4,3 milliarder ton, og dermed kan minen have en lang levetid.

Minen vil blive designet til at kunne håndtere 1,5 millioner ton malm om året.

I anlægsfasen vil der ifølge selskabet være et arbejdskraftbehov på 30-40 personer, som vil stige til 120-140 i perioder. I driftsfasen vil der være et behov på omkring 100 personer.

VVM-rapporten konkluderer, at den negative påvirkning af miljøet vil være lille, såfremt mineaktiviteterne bliver ført ud som planlagt og i overensstemmelse med god miljømæssig praksis.

Der vil ifølge selskabet heller ikke finde nogen betydelig forurening sted, mens støvspreddning vil være lav. Ingen vigtige, lokale dyr eller planter vil opleve tilbagegang på grund af projektet, lyder konklusionen videre. Fra offentlighedens side er der dog blevet stillet spørgsmål ved opbevaringen af tailings fra projektet.

Modsat det nærliggende Kuannersuit kan det i Killavaat Alannguat lade sig gøre at påbegynde minedrift uden en ophævelse af nultolerancen, da uranforekomsterne her blevet målt til omkring 50 ppm (parts per million), mens nultolerancens øvre grænse er på 60 ppm. I Kuannersuit er uranforekomsten på omkring 350 ppm.

Ifølge Sermitsiaq.AG indsendte Tanbreez sin endelige ansøgning om udnyttelsestilladelse i efterforskningsområdet 28. februar 2013^{xxviii}.

Det skete efter et års forsinkelse. Angiveligt fordi meget af selskabets materiale ikke forelå på grønlandsk, da det blev indsendt i 2012.

Siden kom det i en pressemeddelelse dog frem, at Tanbreez først vil sende sin endelige ansøgning ind i slutningen af juli 2013. Udskydelsen skyldtes denne gang bl.a. valget i marts, fremgik det.

Zink- og blyprojekt ved Citronen Fjord

Forekomsten af zink og bly blev fundet i 1993 af mineselskabet Platinova og ligger ved Citronen Fjord i den nordligste del af Nationalparken, der dækker store dele af Nordøstgrønland, kun knap hundrede kilometer syd for verdens nordligste landområde.

Den foreslåede placering for en bly- og zinkmine ved Citronen Fjord i Nordgrønland. Kilde: Nunagis.gl

Citronen Fjord ligger cirka 2000 kilometer nord-nordøst for Nuuk og 940 kilometer fra Qaanaaq i et område med permafrost. Temperaturer over frysepunktet ses fra juni til september og nedbøren, der primært består af sne, er begrænset til 200 mm om året.

Fundet blev fra 1993-1998 udforsket yderligere, hvor Platinova borede 34 kilometer diamantboringer fordelt på 143 boringer.

I 2006 blev efterforskningen genoptaget af selskabet Ironbark, der ifølge Råstofstyrelsen ventes snart at indsende udnyttelsestilladelse.

I 2008 skønnede Ironbark, at malmforekomsten er på mellem 70 og 100 millioner ton og indeholder 4 procent zink og 0,5 procent bly.

DMU (nu DCE) har gennemført baggrundsundersøgelser i området fra 1993-1997, og Ironbark har fortsat de miljømæssige undersøgelser fra 2007.

Ifølge DCE vil de største miljørisici været forbundet med placering af tailings og gråbjerg i området.^{xxix}

Af lønsomhedsstudiet^{xxx} fremgår det, at elektriciteten vil komme fra et dieseldrevet elværk, og at der blandt andet skal bygges en lejr med 250 værelser.

Studiet viser også, at den samlede indtjening fra minen vil være anslåede 5,65 milliarder dollars, et stykke over 30 milliarder kroner.

Selskabet vurderer endvidere, at der kun er skibsadgang til minen seks uger om året – og det er med hjælp fra isbryder. I den periode vil udskibningen finde sted i alle døgnets timer, hvilket altså vil lede til hektisk shippingaktivitet i den korte periode.

Derfor vil der også blive anlagt en havn og en lufthavn. Lufthavnen bliver i første omgang med en 900 meter lang landingsbane, men udvides siden til en landingsbane på 1500 meter.

Projektet vil årligt bruge 50 millioner liter diesel, anslår Ironbark og vil ifølge selskabets beregninger dermed udlede 132.700 ton CO₂.

Når minen engang lukker (forventet efter 14 år), lægges der fra Ironbarks side op til at genetablere området til en 'miljømæssig acceptabel standard'.

Det første udkast til en VVM-undersøgelse blevet afleveret i 2011, mens en tredje version blev indsendt til Råstofstyrelsen i august 2012.

Ifølge Ironbark vil minen befinde sig i et af Nationalparkens foreslåede level 3-områder. Det vil sige et område, som ikke anses som et kerneområde (hotspots for biodiversitet) eller et område med mange forskellige former for flora og fauna.

Miljøundersøgelser i området har vist, at koncentrationer af zink, kobber og bly er over DCEs foreslåede niveauer på visse havdybder i Citronen Fjord, ligesom der i en nordligere fjord, Frederick E. Hyde Fjord, også er fundet koncentrationer af metaller i niveauer over Råstofstyrelsens guidelines.

Nordøstvandet ved Grønlands nordøstligste hjørne er det mest nærliggende polynie (åbentvandsområde) og vil muligvis blive påvirket af shippingaktiviteter til og fra minen, fremgår det.

Fire arter, der er truet eller potentielt truede i fremtiden, er blevet observeret i området. Det drejer sig om polarulv, isbjørn, ismågen og den arktiske terne. Kun polarulve er en regulær gæst i området, fastslår Ironbark.

Der er ifølge det foreløbige udkast til VVMen en stribe miljøproblematikker, som kræver detaljerede undersøgelser og forvaltning:

- Forurening af drikkevand og havvand.
- Udsivning fra mineaffald
- Støvforurening
- Forstyrrelse af fauna
- Tab af vegetation og habitat på land
- Ændringer i overfladevand
- Uforudsete udslip

- VVMens risikovurdering viser ifølge Ironbark, at minens risiko for at forstyrre eller forurene området er lav.

Der blev i 1960'erne opdaget store rubinforekomster i et område 20 kilometer syd-øst for Qeqertarsuaat (Fiskenæsset). Siden er der blevet gjort flere forsøg på at udnytte forekomsten kommercielt.

Forekomsten findes på en halvø i en sø 230 meter over havets overflade og to kilometer fra fjorden Tasiuassaa.

Kort over området omkring True North Gems planlagte mine, som skal ligge ved søen Tasiussaa.
Kilde: Nunagis.gl

Selskabet planlægger udover minen, der anslås til at blive maksimalt 200 meter lang, 100 meter bred og 70 meter dyb, også faciliteter i Nuuk omkring 100 kilometer nord fra den planlagte mine.

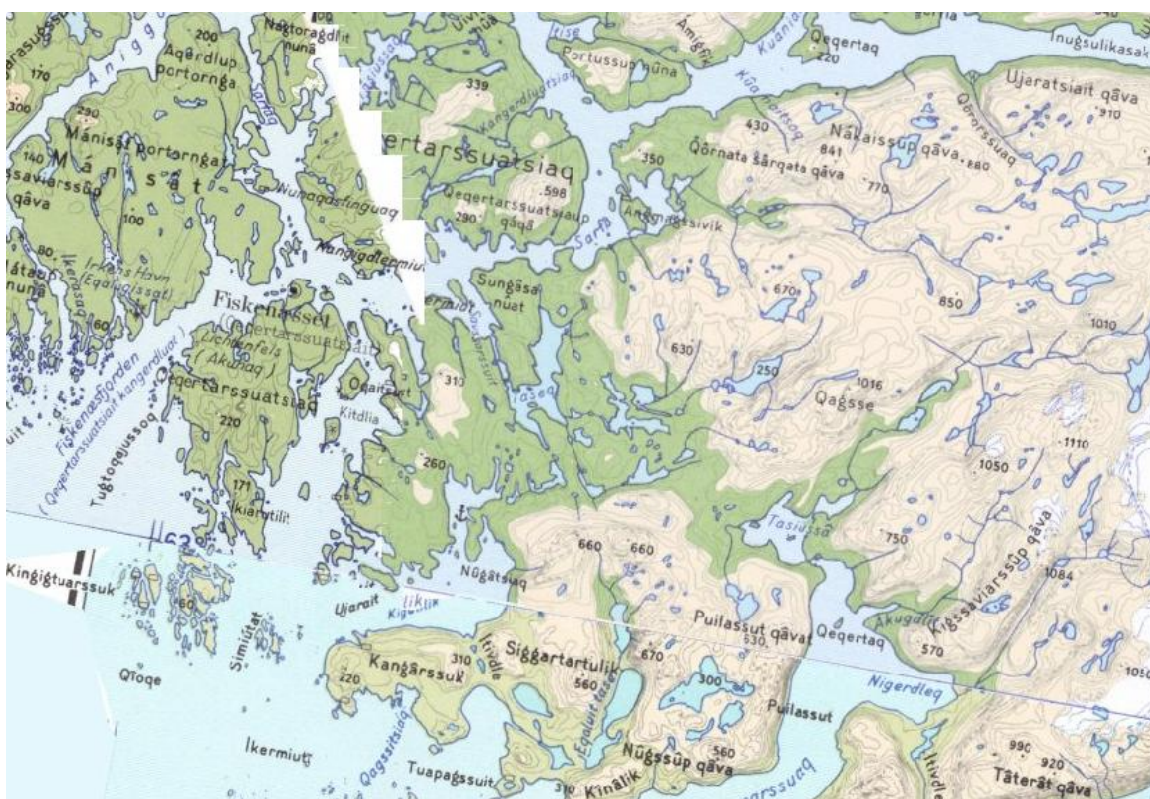
True North Gems regner med at skabe 80 arbejdspladser, hvis minen kommer i drift, og heraf vil kun to-tre job skulle varetages af udlændinge, lyder det.

Ifølge selskabet er forekomsten stor nok til, at det vil være muligt med ni års minedrift.

Samtidig kan det grønlandske samfund ifølge selskabet se frem til en indtægt på 90 millioner kroner i skat fra arbejdere.

I den foreløbige VVM fra 2011 fastslås en stribe forhold, som minen vil påvirke. Det fastslås ligeledes, at minedriften vil kræve en anslået brændstofforbrug på 600.000 liter diesel om året.

Det bliver endelig påpeget, at lokalbefolkningen fra Qeqertarsuatsiaat (235 indbyggere i 2010) siden fundet af rubiner i 1960'erne har samlet sten i området, og at området også bruges til jagt, primært på rensdyr. Endelig finder der også bærplukning sted i området.

Tasiussaa-fjorden set i forhold til Qeqertarsuatsiaat. Kilde: Nunagis.gl

Ovenstående brug af området – og de begrænsninger som bekendtgørelsen om småskalaefterforskning og –udnyttelse, samt kommerciel efterforskning og eventuel minedrift har påført den brug – har allerede været årsag til en del debat og ført til omtale i medierne. Den varslede høringsproces vil ganske givet også komme ind på de bekymringer.

Konklusionen på udkastet til VVM^{xxxi} lyder dog, at projektet 'kan realiseres uden væsentlige miljøpåvirkninger under opførsel og drift' og, lyder det videre: 'Hovedparten af minegruben, gråbjerg og tailings vil være skjult under vand, når søen reetableres efter nedlukning af minen, og selvom resten af infrastrukturen og stenbruddet

vil være synlig længe efter nedlukningen, vurderes den samlede påvirkning på længere sigt at være lille', fremgår det altså af udkastet til VVM.

Den 16. maj 2013 kom det frem, at True North Gems har afleveret en official ansøgning om udnyttelsestilladelse til selskabets rubinprojekt ved Aappaluttoq.

I et interview med Qanorooq fastslog selskabets administrerende direktør Bent Olsvig Olsen samme dag, at høringsprocessen vil kunne gå i gang, når Råstofstyrelsen har vurderet ansøgningen.

Differentiering af projekter

De efterforskningsprojekter, som Råstofstyrelsen beskriver som fremskredne, kan kategoriseres på flere måder.

Dels vil kun ét af projekterne skulle rette sig efter storskalalovens bestemmelser. Det drejer sig naturligvis om London Minings planlagte jernmine i bunden af Nuuk-fjorden. Storskalaloven gælder dog kun i anlægsfasen.

Resten af projekterne vurderes ikke til at have anlægsomkostninger, der overstiger fem milliarder kroner, og de skal derfor følge råstoflovens bestemmelser.

Dertil er kun ét af projekterne decideret bynært. Det drejer sig om Greenland Minerals and Energys planlagte mine i Kuannersuit, som vil komme til at ligge ganske tæt på Narsaq.

Derudover vil tre projekter komme til at befinde sig i oplandet til bymæssig bebyggelse/i områder, der bruges af områdets lokalbefolkning. Det drejer sig om London Minings projekt og om Tanbreez' og True North Gems' projekter ved Narsaq og Qeqertarsuatsiaat.

Omvendt er minen ved Citronen Fjord planlagt til at blive opført i et meget øde område, hvor Qaanaaq er nærmeste nabo næsten 1000 kilometer borte.

Endelig har den hidtidige diskussion af projekterne især fokuseret på to emner, som en del af befolkningen anser for kontroversielle, nemlig udefrakommende arbejdskraft og uran. Det betyder, at to af mineprojekterne i en del af befolkningens øjne

anses som kontroversielle, nemlig London Minings planlagte jernmine, der vil kræve flere tusinde udefrakommende arbejdere i anlægsfasen og så Greenland Minerals and Energys planlagte mine i Kuannersuit, der kun kan blive til virkelighed, hvis den såkaldte nultolerance mod uran modificeres, og grænseværdien hæves fra 60 til 1000 ppm. Den modificering ønsker den Siumut-ledede regering at stemme igennem på Inatsisartuts efterårssamling i 2013.

Borgerinddragelse og høringsprocesser

Som nævnt har debatten om de forskellige projekter haft meget forskelligt omfang.

Vi vil her først kort skitsere høringsprocessen og borgerinddragelse op til Cairn Energys olieefterforskningsboringer i 2010 og 2011.

Dernæst vil vi beskrive den borgerinddragelse, der har fundet sted i forbindelse med Alcoa-projektet ved Maniitsoq.

Da det studie skal munde ud i fremadrettede anbefalinger, er det dog særligt høringsprocessen og borgerinddragelsen omkring stillingtagen til London Minings jernmine-projekt, der er interessant.

Det skyldes flere ting:

Høringsmøderne i forbindelse med London Minings projekter er de seneste, der har været afholdt og må derfor betragtes som Selvstyrets hidtil bedste bud på, hvordan høringer skal og bør gennemføres.

Det er dertil de eneste officielle høringsmøder, der har været afholdt i forbindelse med de projekter, som er i et fremskredent efterforskningsstadium.

Dvælen ved fortidens fejl giver naturligvis også mening her, men selv fra Selvstyrets side udtrykker man utilfredshed med den måde, hvorpå den første borgerinddragelse i forbindelse med for eksempel Alcoas aluminiumsprojekt blev gennemført. Man vil derfor næppe vælge en lignende model, når høringerne for de andre projekter løbende går i gang.

Høringerne ved Cairn Energys efterforskningsboringer rettede sig dertil mod en meget begrænset periode – altså selve boringerne, der hver især kun varede få måneder – og først hvis høringer til en eventuel udvinding af olie og gas går i gang, kan disse høringer sammenlignes med de høringer, som de andre projekter vil skulle igennem.

Det er dog her indledningsvist interessant at påpege behovet for en generel borgerinddragelse vedrørende Grønlands fremtid som råstofnation. Altså en borgerinddragelse, der rækker ud over et enkelt projekt, men hvor befolkningen bliver hørt om den strategi, som politikerne vælger at følge.

Når man ser på den seneste valgkamp og dens udfald, er der næppe den store tvivl om, at et flertal af Grønlands befolkning i en eller anden form ser behovet for at skabe nye indtægter, og at mange også ser råstofferne og minedrift som den mest oplagte indtægtskilde.

Cairn Energys olie- og gasefterforskning

Cairn Energy gennemførte i 2010 og 2011 otte efterforskningsboringer langs den grønlandske vestkyst som en indledning på selskabets jagt efter olie.

Høringsprocessen op til de forskellige tilladelser til at påbegynde efterforskning er dog blevet kritiseret fra flere sider.

Det blev for eksempel kritiseret, at de første VVM- og VSB-rapport (Vurdering af Samfundsmæssig Bæredygtighed) blev offentliggjort 4. marts 2010 – ikke en gang to uger før borgermøderne begyndte 15. marts. Og først samme dag – den 15. – blev offentligheden informeret om, at materialet nu var tilgængeligt^{xxxii}.

Til borgermøderne var der også i nogle tilfælde kun afsat 10 minutter til spørgsmål, og møderne gik op til to timer over tiden – men alle fik stadig ikke mulighed for at stille spørgsmål til Cairn Energy. Andre borgermøder blev helt aflyst på grund af dårligt vejr, hvor de ifølge kritikere blot burde være blevet udskudt.

Cairn Energy gennemfører olieeftersøgning ud for Nuuk i 2011.

I høringsvar efterlyses der også, at man fra Selvstyrets side i langt højere grad havde informeret om projektet i medierne^{xxxiii}, ligesom der rettes en kritik mod kvaliteten af VVM- og VSB-rapporterne^{xxxiv}. Samtidig kritiseres særligt oversættelsen^{xxxv} af materialet fra engelsk til dansk og der spekuleres i om oversættelsen måske er sket med et onlineværktøj som Google Translate.

Høringsperiodens længde på kun lidt over en måned bliver i 2010 også kritiseret. Der er simpelthen ikke tid nok til at sætte sig ind i den store mængde materiale, som Cairn Energy har fremlagt, lyder det.

Det daværende Naalakkersuisut tager noget af kritikken til sig og udvider blandt andet fremtidige høringer til otte uger^{xxxvi}. Men daværende medlem af Naalakkersuisut for erhverv og råstoffer afviser dog, at der skulle være noget at komme efter:

‘Jeg er faktisk af den mening, at høringsprocessen og beslutningsprocessen de sidste to år har været ganske omfattende og tilbundsående. Den har overholdt alle skrevne og uskrevne regler om korrekt fremgangsmåde,’ siger Ove Karl Berthelsen i en

pressemeddelelse i 2011. Her påpeger han dog også, at man fremadrettet vil gøre sit for at forbedre både borgerinddragelse og høringsprocesser:

'Høringsprocesserne i forhold til den øgede efterforskningsaktivitet er dog et forholdsvist nyt begreb i offentlighedens godkendelsesprocesser. Det er derfor en proces, hvor landsstyret selvfølgelig er modtagelig for gode råd og lytter gerne til forslag til forbedringer,' siger han og fortsætter:

'Jeg kan godt forstå, at der kan være komplicerede forhold, som bliver beskrevet i div. høringsmaterialer. Jeg er dog af den mening, at man selvfølgelig skal lade offentligheden få den indsigt, som de ønsker og mere til. Modsat er der også det, at nogle forhold i sagens natur må overlades til eksperternes vurdering.'

Ikke desto mindre bliver Råstofstyrelsen og Naalakkersuisut i de to år, som Cairn Energys olieboringer varer, igen og igen kritiseret for lukkethed og for ikke frivilligt at lægge alle relevante informationer frit tilgængeligt for offentligheden.

Det er også temaet for en rapport som ICC Grønland og Oceans North Canada fik lavet af Harvey Consulting. Rapporten 'Project Review: Cairn Energy's 2011 Oil Drilling in West Greenland' kigger forløbet i 2011 igennem i sømmene og kritiserer omfanget af de informationer, der undtages offentligheden^{xxxvii}.

Alcoas aluminiumsmelter

Planerne om at etablere en aluminiumsmelter baseret på vandkraft fra nogle af de store søer, der ligger mellem kysten og indlandsisen i Vestgrønland, tog fart i årene 2006-2009.

Modsat de råstofprojekter, der er nævnt i denne rapport, vil råstoffet til produktionen ikke blive udvundet i Grønland, men sejlet til landet. Projektet er planlagt til at ligge i Grønland for at udnytte de store potentialer, der er for vandkraft i landet.

Aluminiumsprojektet i Grønland består derfor af en aluminiumsmelter og to vandkraftværker med en effekt på mere end 650 MW. Til sammenligning har Buksefjordsværket, der forsyner Nuuk med ren energi, en effekt på kun 45 MW. For at få en stor nok vandressource skal der opføres dæmninger ved de to udpegede vandkraftressourcer, Tarsartuup Tasersua i bunden af Godthåbfjorden og Tasersiaq, der ligger i området syd for Kangerlussuaq.

I alt vil anlægsudgifterne til projektet løbe op i over 20 milliarder kroner, som foruden vandkraftværker, opdæmning af søer og ledningstraceer vil skulle finansiere selve smelteren, betydelig infrastruktur og en havn til modtagelse og udskibning af råstoffer^{xxxviii}.

Anlægsarbejdet vil være så omfangsrigt, at der vil skulle bruges omkring 2.600 arbejdere til at opføre smelteren osv. Det ventes primært at være udenlandsk arbejdskraft.

Hvis produktionen går i gang, vil produktionen af aluminium, selvom smelteren er drevet af vandkraft, fordoble Grønlands udledning af CO₂^{xxxix}.

Siden Alcoa i maj 2007 underskrev en samarbejdsaftale med det daværende Hjemmestyre har man undersøgt de miljømæssige og samfundsmæssige konsekvenser af projektet.

Der blev også gennemført en strategisk miljøvurdering fra Hjemmestyrets side, som skulle kortlægge, hvor en smelter kan ligge – og hvor de miljømæssige konsekvenser vil være mindst.

I forbindelse med det arbejde blev der afholdt borgermøder i Nuuk, Maniitsoq og Sisimiut. Alcoa fremlagde projektets idé sammen med en amerikansk konsulentvirksomhed, der skulle bistå med udarbejdelsen af en VVM-redegørelse, og der blev refereret til erfaringer fra Island, hvor Alcoa driver en aluminiumssmelter.

KNR bragte også debatprogrammet med titlen 'Skal Grønland kaste sig ud i et aluminiumsprojekt'^{xl} og selvstyret fik produceret tre udsendelser om Alcoa. KNR viste også den kritiske dokumentarfilm Dreamland, der handler om Islands erfaringer med miljøpolitik.

Debatten om Alcoa er i de senere år stilnet noget af (med enkelte opblusninger – blandt andet i forbindelse med et forslag om organiseret bordeldrift^{xli}), men der er oprettet lokalgrupper, der enten er imod^{xlii} eller for projektet.

Generelt har debatten dog drejet sig om blandt andet projektets påvirkning af naturen, den måde det påvirker den traditionelle brug af naturen, konsekvenserne af udefrakommende arbejdskraft, oversvømmelse af kulturminde, og hvilke konsekvenser et så stort projekt vil få for resten af Grønland.

Alcoa-projektet gav både administrationen og den grønlandske befolkning nogle af de første erfaringer med borgermøder i forbindelse med storstilede erhvervsprojekter.

Borgermøderne viste, at der var et stort behov for information om projektet og dets konsekvenser. Men borgermøderne viste også, at det kan være svært at få en levende debat i gang. Alcoa var selv vært for en række møder, hvor man fremlagde information om projektet, men dialogen havde hårde betingelser, da fokus meget var på envejskommunikation fra virksomheden til de fremmødte.

Omvendt var debatten mere livlig ved møder arrangeret af Selvstyret, hvor konsekvenser for natur, miljø, sundhed, kultur og placering af smelteren blev diskuteret.

Det nu hedengangne Greenland Development blev oprettet for at informere befolkningen om projektet, men erkendte selv, at opgaven ikke blev løst tilstrækkeligt godt^{xliii} og modtog også kritik fra flere sider i sin levetid^{xlivxlv} og blev anklaget for at udbrede 'misinformerende propaganda' til fordel for Alcoa^{xlvi}.

Generelt har der været stor debat om Alcoa, men holdnings- og kendskabsanalyser har vist, at befolkningens viden om projektet stadig er begrænset – trods debat og informationsindsats.

London Minings jernprojekt

London Mining har som bekendt givet sig i kast med det, der kan blive det største erhvervsprojekt i Grønlands historie.

Men har høringsprocessen og borgerinddragelsen matchet projektets omfang? Det vil vi undersøge i det følgende.

London Mining fremfører selv, at man siden 2009 har ført en dialog med lokalsamfund, myndigheder og NGOer. 'Processen med færdiggørelsen af VSBen har såvel som ansøgning om licenser medført stor interaktion og et antal af offentlige konsultationer,' lyder det fra selskabet, der ligeledes fastslår, at man i kraft af sit kontor i Nuuk og opbygningen af et lokalt team 'har givet opdateringer, informeret om og diskuteret projektet med lokale og svaret på spørgsmål, når det har været nødvendigt'.

I forbindelse med London Mining ansøgning om udnyttelse af jern ved Isua blev der i sensommer og efterår 2012 afholdt fire borgermøder i Nuuk i forbindelse med høringen. Første møde fandt sted på Ilisimatusarfik 27. august, det gjaldt også andet møde, der blev afholdt 7. september og også det tredje møde, der fandt sted 24. september. Sidste møde fandt sted i kulturhuset Katuaq 8. oktober.

Borgermøderne skulle være afholdt i foråret 2012, men blev udskudt, fordi London Minings materiale ikke var oversat til grønlandsk og dansk^{xlvi}.

Vi vil i det følgende fremhæve centrale pointer, der fremkom på de forskellige borgermøder.

Først skal det dog pointeres, at London Mining allerede inden denne officielle høring, der altså er den, som Naalakkersuisut har arrangeret om projektet, selv har holdt informationsmøder om projektet. De har dog ikke været videre velbesøgte.

Første borgermøde

Det første borgermøde 28. august 2012 har ifølge referatet^{xlvi} mellem 50 og 60 deltagere. Mødet er splittet op i to afdelinger.

Først åbnes mødet af daværende medlem af Naalakkersuisut for råstoffer Ove Karl Berthelsen, så fremlægger London Minings vicedirektør Xiaogang Hu og endelig fortæller råstofstyrelsens Ole Fjordgaard Kjær om de miljømæssige og samfundsmæssige undersøgelser.

Anden halvdel af mødet består af gruppearbejde, hvor grupper i størrelsen 5-12 personer udpeger de tre vigtigste områder, som man skal være opmærksom på ved projektet.

Det fremgår af referatet fra første borgermøde, at det især var selve høringsprocessen, der blev diskuteret, ligesom der blev spurgt ind til muligheden for at sikre el fra vandkraft.

Allerede inden gruppearbejdet går i gang, er Jens Erik Kirkegaard, der i dag er medlem af Naalakkersuisut for råstoffer, dog kritisk:

'Høringsbrevet blev offentliggjort for 14 dage siden. Har du regnet med, at folk har læst det, og har I selv læst det,' spørger han.

'Ansøgningen fylder over 8000 sider, inkl. bilag. Vi har endnu ikke læst samtlige sider, og vi finder det ikke nødvendigt. Vi regner ikke med, at nogen har læst alle sider,' lyder svaret fra råstofstyrelsens Ole Fjordgaard Kjær.

Et efterfølgende gruppearbejde af en varighed på 50 minutter mellem de fremmødte resulterer i, at der endvidere bliver stillet spørgsmål ved, om der i den grønlandske administration er den rette kompetence til at behandle en ansøgning fra London Mining.

En anden gruppe mener, høringsperioden^{xli} er alt for kort i betragtning af materialets omfang:

'Vi har brug for længere høringsperiode. Vi er som et folk ikke blevet hørt om, hvad vi grundlæggende mener om minedrift. Vi har som folk ikke forholdt os til, hvad vi mener om udnyttelse af vores ressourcer – vil vi give vores ressourcer væk?' fremgår det blandt andet af referatet.

Gruppen mener også, at der er brug for at følge Nunavuts eksempel, hvor eksperter bidrager med deres input til høringsmaterialet i regi af det såkaldte Nunavut Impact Review Board.

Den sidste gruppe efterlyser, at der til mødet deltager flere 'almindelige' borgere, da man fornemmer, at embedsmændene er i overtal. Gruppen redegør dertil for en stribe miljøbekymringer, som ligner de øvrige, der er blevet nævnt.

Omvendt fremgår det også af referatet, at der i hvert fald blandt nogle deltagere på mødet er et ønske om, at Grønland bliver udviklet:

'Der er ingen tvivl om, at vi ønsker økonomisk fremgang. Men det er vigtigt, at vi får en klarere forståelse. Kan I komme med et forslag til, hvordan vi som et samfund kan blive bedre forberedt? Som et folk accepterer vi, at så stort et projekt gennemføres.

Vi ønsker det i samfundet, men vores forståelse/viden skal være større og vi skal være bedre forberedt,' lyder det.

Generelt for mødet må det siges, at mødedeltagerne ikke føler sig godt nok informeret. Og der rejses en kritik af, at der ikke bliver svaret på de spørgsmål, der stilles.

Endelig nævnes tidligere dårlige erfaringer med minedrift, eksemplificeret ved olivinminen i Seqi, hvor man blev garanteret indtægter i 80 år, men kun – ifølge debattøren – fik fire års minedrift.

Efter mødet fastslår daværende medlem af Naalakkersuisut for råstoffer, Ove Karl Berthelsen, at han er skuffet over fremmødet:

'Der er tale om et meget stort projekt, der kan få stor effekt på samfundet. Jeg er derfor skuffet over at så få mødte frem,' sagde Ove Karl Berthelsen til KNR¹ og fastslog, at mødet var for dårligt annonceret.

Også KompetenceKompagniet, der arrangerer møderne på vegne af Naalakkersuisut, erkender, at man gerne havde set dobbelt så mange fremmødte, og at man fremadrettet må gøre mere for at tiltrække folk.

Andet borgermøde

Ved det næste borgermøde 7. september 2012 dukker væsentligt flere borgere op. Ifølge referatet^{li} var deltagerantallet på 110.

Programmet indeholder denne gang én præsentation, som forestås af Grontmij's Rikke Carlsen, der fremlægger Vurdering af den Samfundsmæssige Bæredygtighed (VSB).

Den fremlæggelse efterfølges igen af gruppearbejde. Mødet varer i alt tre timer.

Ved mødet besvares spørgsmål fra det første borgermøde. Det har i pressen mødt kritik, at borgerne ikke får svar på deres spørgsmål, når de bliver stillet, men må vente til næste møde. Det møder også kritik til borgermøderne.

Der kan også med god ret stilles spørgsmålstegn ved, om spørgsmålene fra borgerne besvares fyldestgørende:

Kravet om længere høringsperiode og tilkendegivelsen af, at 'vi (...) som et folk ikke (er) blevet hørt om, hvad vi grundlæggende mener om minedrift' besvares for eksempel således af Råstofstyrelsen:

'I forbindelse med indførslen af Selvstyre blev det besluttet, at råstofområdet var et af de første områder, der skulle hjemtages, hvilket skete pr. 1. januar 2010. Det er derfor nu alene Grønland, der administrerer råstofloven og dermed om et projekt skal godkendes eller ej. I praksis betyder det politikerne i Naalakkersuisut og Inatsisartut. Der har været efterforskningsaktivitet i Grønland i rigtig mange år, mens der i nyere tid kun har været egentlig minedrift siden 2003. Der vil løbende være behov for at drøfte, hvorledes Grønland får mest ud af råstofaktiviteterne, men politisk set har råstofområdet i mange år været udset som ét af de områder, der skal være med til at sikre velfærdssamfundet i fremtiden. Dette er sket gennem politisk vedtagne råstofstrategier.'

Her nævnes for eksempel ikke noget som helst om, om man vil forlænge høringsperioden, ligesom den underliggende præmis i svaret er, at folket er blevet hørt, fordi de har stemt på nogle politikere, der har vedtaget en råstofstrategi.

Råstofstyrelsen understreger igen, at 'det er de færreste personer, som kan forstå alt, hvad der står i for eksempel VVM- og VSB-redegørelserne, de tilhørende bilag, og alle de bagvedliggende tekniske dokumenter. Det er heller ikke meningen'.

I svar-seancen, der altså indledte mødet, fortælles det også, at man må vente på at få svar på nogle af spørgsmålene fra første borgermøde på tredje borgermøde, altså knap en måned efter spørgsmålene blev stillet.

Efter Grontmijs præsentation går gruppearbejdet i gang, som denne gang udgøres af syv grupper.

Første gruppe fokuserer på den udefrakommende arbejdskraft, miljø (CO₂-udledning) og risikoen for øget forekomst af kønssygdomme som følge af de mange (primært mandlige) arbejdere, der ventes at komme til landet. Gruppen forsøger også at henlede opmærksomheden på, at man skal tage ved lære af erfaringerne ved tidligere mineprojekter, specifikt kryolitbruddet ved Ivittuut.

Den holdning deles af gruppe to, der nævner olivinminen ved Maniitsoq som eksempel. Ellers har gruppen primært fokuseret på udsigten til store grupper af udenlandske arbejdskraft i Grønland.

Gruppe tre udtrykker, at man er 'stærkt utilfreds' med selve mødets form og efterlyser en moderator – 'vi (...) diskuterer i øst og vest uden styring'

Gruppe fire istemmer kritikken af mødeafholdelsen, men placerer også en stor del af skylden hos befolkningen selv. 'Flertallet af fremmødte er embedsmænd fra departementet eller fra Selvstyret; der må vi også rette kritikken (mod) os selv, fordi vi medborgere ikke altid deltager i borgermøder', lyder det.

Gruppe fire kritiserer også de svar, som Råstofstyrelsen har givet på spørgsmål fra det første borgermøde: 'Flere spørgsmål, der blev fremlagt ved sidste møde, (er ikke) blevet besvaret fra råstofstyrelsens repræsentant; besvarelsen (er ikke) tilfredsstillende.'

Gruppe fem fokuserer i sin fremlæggelse også på processen og risikoen for ikke at blive lyttet til; at blive sat ud på et sidespor. Borgerne bør således få mulighed for at give deres mening til kende ved en folkeafstemning, lyder det, 'så vi kan vide, om samfundet er klar eller vil sige nej, så det er sådan, at det kun er Naalakkersuisut, der tager ansvar nu'.

Gruppe fem er ligeledes bekymret for, at 'forholdene bliver som i gamle dage, hvor grønlændere bliver tilskuere; hvor der fra det offentlige side stort set (er) givet til-ladelse, hvor det bliver hastet igennem, og man ikke kan sige nej' – det er som om befolkningen 'bliver overlistet' og 'man føler sig undertrykt og er tilskuer'.

Gruppe fem stiller samtidig spørgsmålstegn ved, om det er 'vores land, der styrer det, der sker nu eller bliver vi styret' og understreger, at 'borgerne er bekymrede'.

Endelig kritiserer gruppe fem, at invitationen til borgermøderne er sendt ud med for kort varsel.

Gruppe seks giver kortfattet udtryk for, at man støtter mineprojektet, fordi den økonomiske situation i Grønland kræver udvikling.

Gruppe syv fokuserer på udsigterne til udefrakommende arbejdskraft og den eventuelle mines påvirkning af samfundsøkonomien. Man udtrykker fra gruppens side bl.a. kritik af, at arbejderne skal isoleres ved mineområdet og ikke må komme i kontakt med lokalbefolkning – 'det er (...) ikke særlig gæstfrit. Hvem har egentligt fastsat denne grundlæggende forudsætning' spørges der.

Endelig kritiserer gruppe syv også høringsperiodens varighed, ligesom gruppen mener, at tiden til gruppearbejde ved borgermødet på 20 minutter er for kort.

Efterfølgende stilles der en stribe spørgsmål, men det fremgår ikke af referatet, hvem de er stilet til. Et at spørgsmålene drejer sig om borgermødernes opbygning, og hvordan man kan gøre dem bedre, for det er ikke særlig 'dynamisk og inkluderende', når spørgsmålene ikke besvares til det samme møde, som de stilles, lyder det.

En spørger rejser også det synspunkt, at man skal undersøge, hvilke konsekvenser et projekt af jernminens størrelse vil få for resten af landet, særligt hvis behovet for arbejdskraft bliver så stort, at det fører til en affolkning af resten af landet.

Et af råstofstyrelsens svar til spørgerne viser sig endelig ganske afslørende i forhold til, hvordan myndighederne ser høringsprocessen. Man fastslår, at et af høringsprocessens formål er 'at *forberede* samfundet på, hvilke effekter projektet kan have på samfundet og befolkningen'. Det ordvalg antyder, at projektet *vil* blive til noget, og at befolkningen snarere skal lytte end selv være medbestemmende. Det kan måske affejes som en fortalelse, men set i lyset af, at man fra råstofstyrelsens side har forberedt spørgsmål hjemmefra i god tid, er det nok snarere afslørende for styrelsens tankegang.

Tredje borgermøde

Tredje borgermøde afholdes 24. september 2012. Igen dukker der ifølge referatet flere borgere op, og antallet når op på 140. Mødet er plaget af problemer med tolkning, hvilket betyder, at mødet varer fire og en halv time.

Temaet for mødet er projektets miljømæssige aspekter, og der er oplæg om 'Rollen som miljørådgiver' ved Peter J. Aastrup fra Nationalt Center for Miljø og Energi (DCE) og om 'Miljømæssige undersøgelser' ved Steen Ø. Dahl, Inooraq Brandt og Flemming Pagh Jensen fra konsulentvirksomheden Orbicon.

Der blev stillet mange spørgsmål fra de fremmødte. Der var tale om både kritiske og positive tilkendegivelser. Spørgsmål fra tidligere møder blev besvaret. Mødet indeholdt igen en session med gruppearbejde, hvorefter grupperne fremlagde deres synspunkter.

Ifølge referatet begynder mødet med en forklaring af mødeprocessen, som har været heftigt kritiseret til tidligere møder. Det fremgår ikke, hvem der forklarer dette, men forklaringen lyder:

- De fire møder vil følge en bestemt form. Spørgsmål, meninger, holdninger osv. vil blive ført til referat. Disse vil blive besvaret senere hen og ligge sammen med referatet. Der vil ikke være en debat, hvor meninger kan bliver fordrejet. Ofte sker (det) i en debat, at meninger bliver fordrejet, og da det ikke er formålet, vil aftenens møde køre på en måde, således at meninger og holdninger udbygges og indsamles. Det sidste møde vil være af åben karakter – denne aften vil vi have debat. Formålet med gruppearbejdet er at få udbygget jeres holdninger,' lyder det.

Det er dermed tydeligt, at formålet med de tre andre møder ikke er, at de skal være 'åben karakter'. Samtidig er det uklart, hvorfra man tilsyneladende ved, at meninger ofte fordrejes i en debat.

Efter denne intro besvares der ifølge referatet otte spørgsmål fra sidste høringsmøde, skønt der blev stillet langt flere spørgsmål til mødet.

Derefter følger de to oplæg, som igen efterfølges af gruppearbejde.

I alt fire grupper præsenterer derefter – ifølge referatet – deres synspunkter og spørgsmål, inden der efterfølgende er spørgsmål fra salen.

Første gruppe fokuserer på miljøspørgsmål vedrørende blandt andet brug af vandkraft, ballastvand og påvirkning af rensdyr.

Anden gruppe fokuserer på risiko for olieudslip og forurening af Nuuk-fjorden, og hvordan det vil påvirke fangerne. Her inddrages eksempler fra minedriften ved Maarmorilik, som har påvirket fangstområderne.

Tredje gruppe leverer betragtninger om kultur og oprindelige folks rettigheder, og så rejser de et perspektiv, der endnu ikke har været debatteret under møder: 'Vi mangler nogle modparter mod præsentationerne – ekspertopponenter. Vi savner eksperter, som kan være modparter,' lyder det. Derudover gentager gruppen, at der er spørgsmål fra tidligere høringsmøder, som endnu ikke er besvaret.

Fjerde gruppe kritiserer den VVM-rapport, der er blevet gennemført og retter samtidig en kritik af høringsportalen på nanoq.gl – 'alle linkene er døde,' lyder det. Der-

næst istemmer gruppen kritikken rejst af gruppe tre: 'Kompleksiteten er stor, og tiden, vi har til at diskutere, er for kort, og vi mangler uafhængige eksperter til at bidrage med de kritiske spørgsmål,' lyder kritikken, der udbygges således: 'Sammenblandingen af de miljømæssige og økonomiske overvejelser viser, at det er nødvendigt at gennemgå tingene godt og grundigt'.

De efterfølgende spørgsmål fra salen er primært kritiske med udsagn som 'Er vi allerede købte?', 'Det er utroligt med den fordrejning af sandheden', 'Jeg får fjernet mine rettigheder', og 'Jeg er blevet ofret'. Der er dog i hvert fald én positiv tilkendegivelse, om at man er tilfreds med de krav, Naalakkersuisut stiller til processen.

Endelig tillader en af spørgerne at stille spørgsmål ved, om borgermødet overhovedet kan betegnes som et høringsmøde, og om det måske snarere burde betegnes som et informationsmøde, hvilket vel kun kan tolkes som en kritik af, at der ikke lægges op til dialog, at kommunikationen går én vej, og at man ikke for alvor tager kritikpunkterne alvorligt.

Fjerde borgermøde

Det fjerde og sidste borgermøde afholdes i kulturhuset Katuaq i Nuuks centrum 8. oktober 2012 frem for det mere afsides beliggende Ilisimatusarfik. I alt deltager omkring 160 personer i mødet, der altså bliver det mest besøgte af de fire møder.

Mødets form afviger fra de andre møder, da der er afsat tid til debat med et panel bestående af London Minings Xiaogang Hu, Marcel Pineau og Kaj Kleist, Orbicons Steen Ø. Dahl, Grontmijs Rikke Carlsen, SNC Lavalins Sam Buccitelli, Råstofstyrelsens Ole Fjordgaard Kjær, medlem af Naalakkersuisut for råstoffer og erhverv Ove Karl Berthelsen (Inuit Ataqatigiit), Naturinstituttets Ole Geertz-Hansen og DCEs Peter J. Astrup.

Kun en enkelt præsentation er på programmet, nemlig 'Hvordan ser vejen ud mod den endelig beslutning,' som forestås af Ole Fjordgaard Kjær.

Høringsmødet varer i alt fire timer, én time længere end forventet på grund af stor spørgelyst.

Der bliver ifølge referatet ikke som tidligere svaret på spørgsmål fra tidligere borgermøder.

Dernæst følger en omfangsrig debat, som i referatet er gengivet over 24 sider.

Debatten kommer for første gang lidt længere ned i detaljerne om projektet, men en stor del af debatten drejer sig fortsat om selve høringsprocessen frem for projektet.

Piitannguaq Tittussen fra Nuuk Fjordens Venner fastslår for eksempel, at han mener, at befolkningen burde være inddraget for fire-fem år siden (altså i 2007-2008). 'Det mener vi ikke er sket. Da de 8000 siders rapporter blev offentliggjort, blev borgerne bedt om at komme med deres meninger inden for 12 timer (fire gange tre timers borgermøde)', lyder hans kritik, som fortsætter: 'Vi sætter spørgsmålstegn ved, hvor de demokratiske spillerregler er blevet af', og 'vi mener, at der er begået mange fejl i processen'.

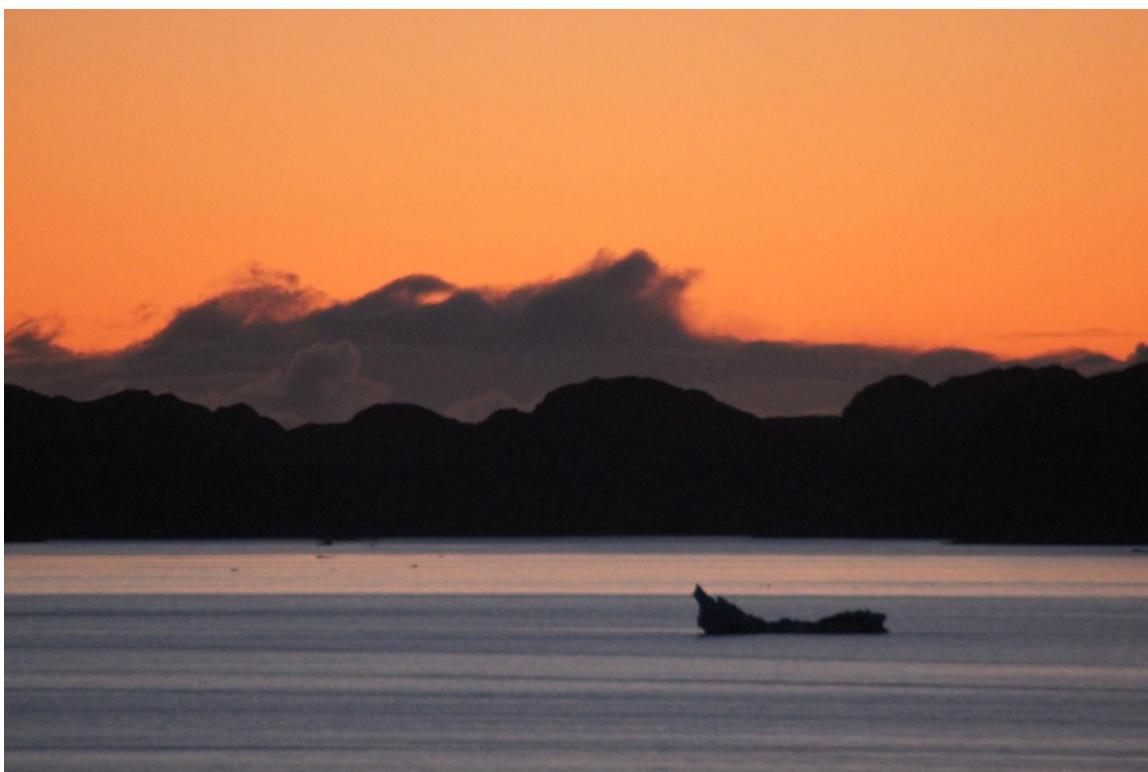
Forskeren Birger Poppel, der er tilknyttet Ilisimatusarfik, gentager også et tidligere tema, nemlig at projektet vil påvirke hele Grønland og ikke kun Nuuk-området, hvorfor der burde holdes møder i hele landet.

London Minings chef Xiaogang Hu forklarer, at 'det er meget vigtigt for os, at offentligheden er med i undersøgelserne', og at 'vi gør, hvad vi kan, og gør en stor indsats for at inddrage befolkningen'.

Og Miiti Lynge, der efter valget bliver udnævnt til medlem af Naalakkersuisut som repræsentant for det nystiftede Partii Inuit, markerer sig med skarp kritik af myndighedernes planlægning.

En anden kritik, der har vist sig at være karakteristisk for de fire borgermøder, dukker også op igen. Nemlig faren for at grønlænderne igen (som under kolonitiden) bliver sat ud på at sidespor. Derfor efterlyses der en folkeafstemning om mineprojektet, men det afvises af Ove Karl Berthelsen: Han mener, at 'Naalakkersuisut følger lovgivningen og tager ansvar uden at bryde loven'.

Spørgsmålet om hvorfor borgernes spørgsmål ikke bliver besvaret, kommer også på dagsordenen igen. 'Det er tredje gang, jeg deltager, og når jeg spørger til de forrige spørgsmål, så får jeg at vide, at de bliver besvaret næste gang, og da jeg deltog tredje gang, fik vi at vide, at de (spørgsmålene) vil være at finde på hjemmesiden i høringsportalen, men inden jeg skulle herover, tjekkede jeg hjemmesiden, og der er ikke kommet noget endnu; derfor vil jeg vide, hvornår de bliver besvaret,' lyder et spørgsmål fra en af deltagerne.

Svaret, han får, er, at der ikke har været tid til at svare på alle spørgsmålene på både grønlandsk og dansk, så de vil først ved senere lejlighed bliver lagt ud på høringsportalen på nanoq.gl^{lii}.

Kritikken dør ikke af den grund, men fortsætter i stedet sådan:

'Både her i aften og (på) de foregående møder er der kommet massiv kritik af den proces, høringsprocessen, og (jeg vil) igen opfordre/spørge (medlem af Naalakkersuisut for råstoffer) Ove Karl (Berthelsen) om man havde tænkt sig meget grundigt at tage de erfaringer med fra den her proces og overveje at revidere lovgivning(en), så det bliver mere demokratisk fremover', lyder det fra Birger Poppel.

Ove Karl Berthelsen er ikke afvisende over for, at der er plads til forbedring:

'Det er første gang, at høringsprocesserne er blevet så åbne igennem de senere år, men derfor skal vi blive ved med at vurdere disse fra Naalakkersuisuts side, og (vi) har et stort ønske om at arbejde videre med det. Vi ønsker også, at de fleste borgere får så meget information som muligt. (...) Derfor kan jeg love det, som Birger (Poppel) efterspørger, at udvikle dette, og på den måde gøre enhver borgers ret til medbestemmelse stærkere.'

Endelig opfordrer Ove Karl Berthelsen ICC Grønland til selv at afholde møder og høringer, hvilket ICC Grønland på daværende tidspunkt allerede havde planlagt (ICC Grønland afholdte informationsmøder i syv byer^{liii} i 2012 og 2013)

Opsummerende om møderne

De borgere, der deltager – og ytrer sig – til høringsmøderne må generelt siges at være utilfredse med projektet, og de giver heller ikke indtryk af, at de føler sig hørt.

Samtidig bliver der til møderne brugt utrolig meget af tiden på at diskutere mødernes form, frem for at diskutere projektet, og hvad man synes om det. Der er for kort tid til høringer, det er for dårligt at spørgsmålene ikke besvares, når de stilles og er tilladelsen allerede givet, er blandt de synspunkter, der rejses igen og igen.

Der gives således udtryk for en stor skepsis over for myndighederne i form af Selvstyret og de konsulenter, som London Mining har hyret.

Der synes dertil ikke at være nogen videre udvikling i temaerne til møderne. Man får ikke manet bekymringerne i jorden, og det er de samme temaer, der går igen og igen.

Allerede mens høringerne står på, er der også kritik af deres form. En af kritikerne er professor i arktisk antropologi ved Ilimmarfik, Mark Nuttall. Han fastslår, at konsulenterne modsiger hinanden, og han kritiserer dertil VVM-rapporten.^{liv}

Et eksempel på, at dialogen måske ikke er det mest fremherskende til borgermøderne ses også, da Nuuk-afdelingen af fisker- og fangerorganisationen KNAPK fremsætter et forslag om, at fiskere og fangere skal kompenseres via en erstatningsfond, da de forudser, at jernminen vil minimere deres indtægter.

Fangerne får dog ingen tilbagemelding på deres forslag, da daværende medlem af Naalakkersuisut for råstoffer ifølge Nuuk TV er taget hjem, da forslaget bliver stillet^{lv}.

Fangernes bekymring for, at minen vil påvirke området's rensdyrbestand støttet også offentligt af Pinngortitaleriffik/Grønlands Naturinstitut.

- Det er klart, at rensdyrene selvfølgelig vil blive påvirket i det område, hvor aktiviteterne kommer til at foregå, siger Josephine Nymand, der er forsker ved Naturinstituttet til Nuuk TV^{lvi}.

Naturinstituttets konklusion er altså en anden end konsulentfirmaet Orbicon, der er hyret af London Mining, der har fastslået, at påvirkningen af rensdyrene kun vil være begrænset. Og det på trods af, at Orbicon ellers siger, at de har samarbejdet med Naturinstituttet.

Efter borgermødernes afholdelse fortsætter modstanden mod London Minings planer. Der afholdes således demonstration foran Selvstyrets bygning i Nuuk 26. november 2012.

- Overordnet set er målet at sikre, at miljøet ikke lider skade, men det anser vi som urealistisk, så derfor satser vi på at stoppe jernmineprojektet indtil videre, lød det dengang fra initiativtager Jan Hansen fra 'Foreningen 16. august'^{lvii}, der bakkes op af Nuuk Fjords Venner og Avataq.

På trods af at det er Inuit Ataqatigiit, der har magten under afholdelsen af borgermøderne, er der dog også fra flere IAere kritik af den måde høringen gennemføres på.

Den markante IAer Juliane Henningsen foreslår således, at der holdes borgermøder om storskalaprojekter som London Minings jernmine ved Isukasia i hele landet og ikke kun i lokalområdet.

- Jernmalmmineprojektet vil have en enorm betydning for samfundet på alle måder. Projektet vil ikke kun påvirke hovedstaden, men også påvirke arbejdsmarkedet generelt, lød det således fra Juliane Henningsen i oktober 2012^{lviii}.

Og den nuværende formand for Naalakkersuisut Aleqa Hammond understreger ved flere lejligheder, at hun ikke bryder sig om den lukkethed, som hun mener, London Mining og Selvstyret har udvist høringen igennem.

- Jeg mener, at det er helt essentielt i et demokratisk samfund at sikre åbenhed og medinddragelse i projekter, som har stor betydning for landet og for befolkningen^{lix}, siger hun blandt andet.

Evaluering af høringerne

For at kunne give nogle anbefalinger til, hvordan høringsprocesserne fremadrettet kan forbedres, ser vi nu tilbage på høringerne knap et år, efter de blev gennemført.

Gennem interviews med fire personer, der fulgte processen tæt, samt interview med Råstofstyrelsen, ser vi på, hvad der kan gøres bedre.

Formanden for de grønlandske journalisters forening **Mariia Simonsen** er kritisk over for den måde, høringsprocesserne er blevet gennemført på. Høringsperioden har været for kort, men medierne skal også gøre sig mere umage – og så mangler dele af befolkningen det nødvendige samfundssind, som sikrer, at man tager ansvar og engagerer sig, siger hun.

Hun understreger, at det er meget vigtigt, at journalister får adgang til høringssvar så tidligt som muligt, ligesom hun understreger, at det er meget vigtigt med god – og mere – tid til at afgive høringssvar for de relevante høringssparter.

’Længden af høringsperioderne har været alt for kort, og det har givet dårlige betingelser for debatten. Demokratiets betingelser er, at ting tager tid. Jo flere der høres, jo bedre, siger hun, men fastslår samtidig, at det er illusorisk at tro, at man kan få alle med – og det er derfor interesseorganisationerne er vigtige,’ siger hun.

Hun har dog oplevet, at der har været markant fokus på at forbedre høringsprocesserne fra Selvstyrets side, fordi der ‘har været så mange mangler’. Høringsprocesser skal nemlig være en demokratisk proces, understreger hun – det er ikke nok, at materialet bliver lagt ud og er tilgængeligt, og lovkrav opfyldes, ‘så det ser pænt ud’. Det alene gør nemlig ikke høringerne til en inkluderende, demokratisk proces, lyder rationalet.

Hun retter videre en kritik af, at høringsportalen på nanoq.gl ikke fungerer; der er ifølge Simonsen simpelthen ikke nok materiale, der bliver lagt ud – og gjort tilgængeligt rettidigt og for eftertiden.

Set fra Mariia Simonsens stol er det ikke kun myndighederne, der skal blive bedre til at informere. Det er medierne og interesseorganisationer, der har den store rolle at sætte en dagsorden, mener hun.

Mariia Simonsen er ved siden af sit hverv som formand for journalisterne også underviser på journalistlinjen på Ilisimatusarfik. Her koncentrerer man sig om at lære de studerende det journalistiske håndværk, forklarer hun og siger, at der ikke er

ressourcer til at klæde de studerende på til for eksempel at blive journalist med særlig viden om råstofområdet. Det er i stedet mediernes opgave at prioritere ressourcerne, så journalisterne kan opbygge ekspertviden om området, hvilket flere medier da også har gjort, lyder det fra Mariia Simonsen.

Helt skidt står det dog ikke til med borgerinddragelsen og den offentlige debat, mener hun. De sidste års heftige debat om råstoffer har skabt interesse for området, og det er lykkedes medierne at få befolkningen med.

Valgkampen op til valget i marts 2013 og valgets resultat har samtidig også vist, at der ikke er ret langt fra græsrod til toppost, hvis man engagerer sig. Borgerne kan altså få indflydelse, hvis de engagerer sig, påpeger hun med henvisning til Miiti Lynge og Jens Erik Kirkegaard, der gik fra at være almindelige borgere, der talte myndighederne midt imod under London Minings høringsperiode til at blive udnævnt til medlemmer af Naalakkersuisut få måneder senere.

Det er dog snarere undtagelsen end reglen, siger Simonsen, der fastslår, at det danske bloktilskud 'er en for stor sovepude' for befolkningen. Der er ikke en udbredt forståelse for, at 'der er brug for alle og for, at alle tager ansvar. Samfundssindet mangler og det bliver for luksuspræget, hvor man ikke selv gider gøre en indsats', siger hun.

Mariia Simonsen understreger, at det for at sikre den folkelige debat og mere borgerinddragelse i fremtiden er vigtigt, at 'ungdommen bliver rustet til råstofverdenen'. Den opgave kan vi ikke forvente, at myndighederne løfter, siger Simonsen og placerer ansvaret for at det sker hos medierne. 'Medierne skal skrive, informere og afdække, så Sakæus og Benjamin kan være med', siger hun.

Fra Inatsisartut lyder nogle af de samme tanker. IAs medlem **Naaja Nathanielsen**, der har markeret sig som meget aktiv i debatten om råstoffer, siden hun blev valgt ind i parlamentet i 2009, fastslår ligeledes, at høringsprocesserne og borgerinddragelsen langt fra har været god nok. Det har i for høj grad kun 'været Tordensskjoldsoldaterne, der har leveret deres input',

Ifølge Naaja Nathanielsen tager høringsprocesserne heller ikke højde for, at befolkningen kan opdeles i grupper med markant forskelligt vidensniveau. Nogle forstår meget og kan godt deltage i debat på baggrund af materiale på teknisk engelsk, andre har svært ved overhovedet at læse, lyder hendes vurdering.

Derfor er det tid til 'at ryste posen', og det kommer givet til at betyde, at høringsprocesserne kommer til at '**koste mere og tage længere tid**', fastslår hun.

Hun foreslår, at der **nedsættes et team** af personer med forskellige baggrund, der udtænker nye måder, hvorpå man kan arrangere høringsprocesserne, så den grønlandske kultur i højere tænk ind.

Hun mener samtidig, at **ansvaret for høringsprocesser bør flyttes** – i fremtiden kunne det for eksempel høre under formanden for Naalakkersuisuts departement. Specifikt nævner hun det hedengangne Greenland Development som et eksempel på, hvordan tingene i hvert fald ikke skal gøres.

Naaja Nathanielsen kritiserer dertil de informationsfilm, der var været vist på KNR om nogle af råstofprojekterne, og som er blevet lanceret som en måde at inddrage befolkningen på. Men **man har med god ret kunnet stille spørgsmål ved filmenes partiskhed**, og 'det er ikke i orden', siger hun.

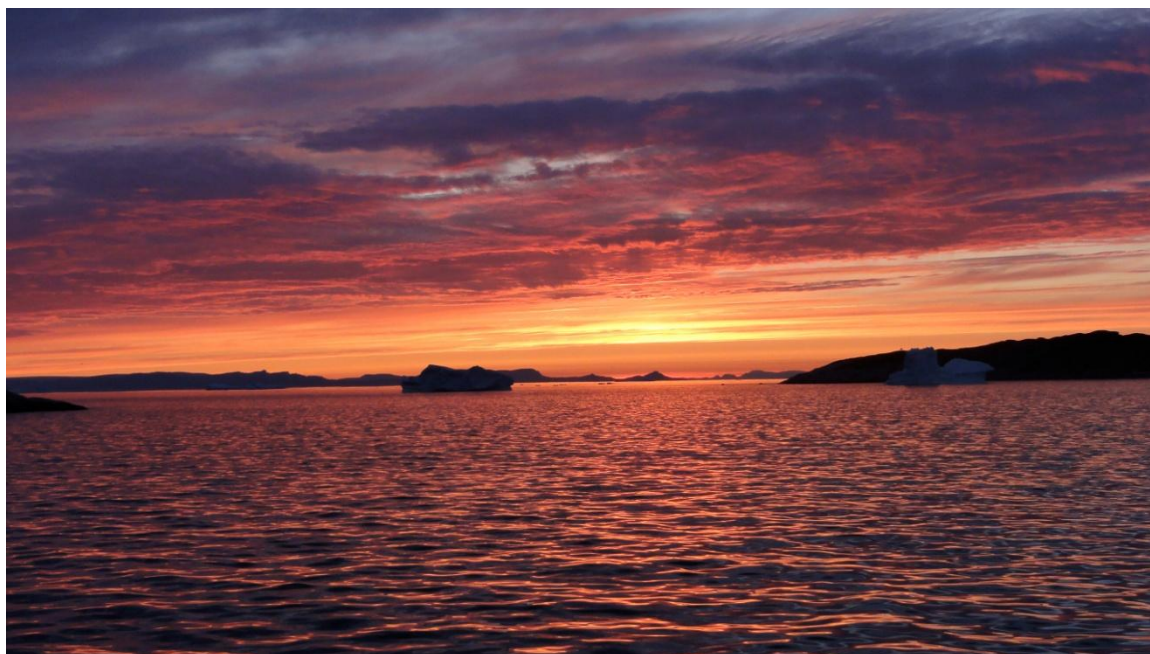
Der skal dertil også være **mere åbenhed** om, hvordan de input, som organisationer og borgere leverer som høringssvar eller til borgermøde, bliver brugt.

Ifølge Naaja Nathanielsen er det et helt grundlæggende problem, at dele af befolkningen ikke kommer i tale – fordi de ikke bliver inviteret ind i debatten på deres præmisser, og fordi de ikke har den nødvendige viden til at deltage.

'Der er brug for en separat indsats for at sikre en større forståelse for samfundets indretning, som mangler i dag,' siger hun og **foreslår, at man allerede i folkeskolen og på GU begynder en indsats for at kvalificere befolkningen til at deltage i demokratiet** – 'for viljen til at deltage er der jo', vurderer hun.

Helt konkret fastslår hun i forlængelse deraf, at man også i forbindelse med den forfatningsproces, som går i gang i løbet af de kommende år, knytter en demokratiseringsindsats, så befolkningen får den fornødne ballast til at agere i høringsprocesserne og dermed øger borgerinddragelsen.

Naaja Nathanielsen understreger dog også, at hun synes, **høringsprocesserne er blevet forbedret i løbet af de seneste år**: der er blevet afholdt en del borgermøder, rammerne har været ok, og hendes indtryk er, at man fra Selvstyrets side har lyttet til den kritik, der har været og forsøgt at gøre det bedre.

Naimah Hussain er en af de journalister, der for KNR og Nuuk TV i de seneste år har beskæftiget sig mest intensivt med råstofindustrien, høringsprocesser og borgerinddragelse.

Hun har deltaget i alle høringsmøderne i forbindelse med London Minings jernmineprojekt. Men hun er langt fra imponeret over den måde, som møderne blev afholdt på. Høringerne har været forhastede og præget af enorm arrogance fra selskabet, men også Selvstyret – dog i mindre grad.

Hun betegner ikke møderne som en høring, men snarere som informationsmøder:

‘London Mining har i forhold til de andre projekter været ret grundige og har lavet høringer. Men det har bare ikke været en høring, folk er ikke blevet konsulteret. Jeg vil snarere kalde det informationsmøder,’ siger hun og fortsætter:

‘Intentionen har været der fra embedsmænd i Rådstofstyrelsen til at bruge de indvendinger, der er kommet, men problemet har været den form, man har valgt. Ved London Minings borgermøde fungerede hverken form eller logistik,’ lyder det.

Logistiske fejltrin

Der er flere ting, der har været problematisk – annonceringen var så mangelfuld, at ‘den almindelige borger ikke anede, at der var et borgermøde’ og samtidig var det en ‘gigantisk brøler’, at de tre første møder fandt sted på Ilisimatusarfik, der ligger i udkanten af Nuuk, siger hun og uddyber:

‘Men det forstod hverken London Mining eller de rådgivende selskaber eller rådstofstyrelsen. De fik ikke fat i den almindelige borger, der var ingen af dem, i hvert fald ikke fiskere og fangerne, der tog derud. Ilisimatusarfik er ikke et folkeligt sted, et sted hvor politikere og journalister måske nok vil komme, men ikke folket. Der var sådan en lidt arrogant holdning til det fra de oplægsholdere, jeg talte med om det. ‘Det er jo folks eget problem, hvis de ikke kommer. Vi kommer jo her med vores powerpoint’, lød deres ræsonnement. Det svarer til at man skal lave et projekt i Brøndbyøster og man så laver et borgermøde i Diamanten i København. Folk kommer ikke. Rammerne er helt forkerte. Der var en fanger, der sagde til mig, at universitetet nærmest er sådan lidt helligt. Han ville aldrig komme derud, og hvis han gjorde ville han have været helt benovet og aldrig turde sige noget.’

Og for de, der faktisk dukkede op, gjorde det sig gældende, at de ikke følte sig inviteret til en dialog, fastslår Naimah Hussain:

‘Det var ren envejskommunikation, hvor der var foredrag og powerpoints, og hver gang folk spurgte om noget, så fik de at vide, at spørgsmålene ville blive besvaret senere. Dialogen blev hele tiden udskudt på en eller anden måde,’ siger hun.

Envejskommunikation

Og det betød, at borgerne ikke fik, hvad de kom efter – og ikke følte, at der blev lyttet til dem, forklarer Naimah Hussain:

‘Der var rigtig mange, der gik derfra enormt skuffede. Jeg interviewede mange i pauserne og bagefter, og mange forlod simpelthen møderne, fordi de ikke fik noget ud af det. ‘Vi spørger og de svarer ikke. Hvad fanden skal vi så lave her.’ Det kørte bare på et totalt metaniveau med powerpoints på teknisk engelsk og teknisk dansk. Der var ikke den der: Hvad synes I, kære borgere, og hvad er I bekymrede for,’ siger hun.

Hun nævner dog, at det var en god idé, at man fra arrangørernes side havde sørget for gratis bustransport fra Nuuks centrum til Ilisimatusarfik.

En anden mangel, Naimah Hussain oplevede, var, at arrangørerne havde fejltolket borgernes informationsniveau:

'Man lavede også den brøler, at man troede, folk vidste mere, end de gjorde. Det var enormt indforstået. Hvis du kom som almindelig borger, og ikke vidste noget særligt om projektet, ville du være stået af efter to minutter, fordi de bare lerede en masse af, man ikke kunne forstå,' siger hun.

Naimah Hussain mener dog, at arrangørerne tog ved lære af deres fejl igennem processen:

'Til det sidste borgermøde – efter rigtig meget kritik – var der sket noget. Der var paneldebat, og der var det min opfattelse, at de var mere klar på at høre befolkningen, og de svarede faktisk på spørgsmålene. Så der havde man lært noget.'

'Men det ændrer ikke på det grundlæggende forhold, at de tre første høringsmøder i alt for høj grad lignende de informationsmøder, som London Mining selv havde afholdt. Det var 'sådan lidt skolelæreragtigt, hvor de blev sagt lyt til mig'.

Naimah Hussain oplevede derfor generelt, at der var en 'enorm vrede' på borgermøderne, hvor folk var 'enormt frustrerede', og hvor der var megen tvivl blandt borgerne om, om deres indsigelser overhovedet nyttede:

'Hvis vi går i seng i nat, er de så allerede kommet med kranerne i morgen', var et meget typisk udsagn, fortæller hun.

Medierne svigtede

Selvom Naimah Hussain selv repræsenterer den grønlandske journaliststand, mener hun langt fra, at medierne har levet op til deres ansvar. Dækningen var for mange stedet for letbenet, og der blevet ikke gået i detaljer med, hvad projektet egentlig drejede sig om.

Hos Nuuk TV, som Naimah Hussain arbejdede for på det tidspunkt, havde man dog bevidst gjort dækningen af London Mining til en prioritet, hvor der for eksempel blev afsat en hel uge til at læse London Minings ansøgning.

'De andre medier kom mere med hen ad vejen, men rigtig mange efterspurgte om, KNR ikke kunne sende det (borgermøderne, red) ud til alle. Men de var ikke nok til stede,' siger Naimah Hussain og opsummerer:

'I forhold til hvor stort projekt det er, og i forhold til hvor meget andre i resten af verden har dækket det, så synes jeg egentlig, at de grønlandske medier halter ret meget bagefter. Det skyldes ikke, at man er ligeglad, men skyldes nok, at man ikke har erfaringen, og synes det er for svært.'

Og det betyder, at medierne altså ifølge Hussain ikke har levet op til deres rolle:

'Tænk hvis vi alle sammen havde været på dupperne, mens det var i gang. Så kunne vi have vist, hvad medier kan. Men jeg synes, der mangler selverkendelse i grønlandske medier og en diskussion af, hvad vores rolle er. Vi skal væk fra diskussionen af, at der ikke er nok ressourcer, men i stedet diskutere, hvad vi kan gøre med de ressourcer, der er.'

Intuitiv modstand

Men hvor medierne altså ifølge Hussain har skuffet, har der i omvendt været gode

takter på NGO-området. Hun nævner først og fremmest, at det er positivt, at Grønland i form af Nuuk Fjordens Venner har fået en ny NGO – og at det borgermøde (læs mere side 50), som den nystartede NGO afholdt, nåede et helt andet publikum, end de møder, Selvstyret afholdt.

Samtidig bemærker hun, at der generelt har været en vis folkelighed over den modstand, som London Mining har mødt. 'Det er noget, man har snakket om til middagselskaber' og der har været demonstrationer, påpeger hun.

Men det ændrer ikke på, at debatten kunne have mere kvalificeret, hvis medier, Selvstyret og London Mining havde gjort deres arbejde bedre, siger Hussain, der betegner modstanden mod projektet som 'mere intuitiv end kvalificeret'.

Delt agenda

En anden ting, der ifølge Naimah Hussain var kilde til bekymring under høringen, var, at det nogle gange virkede, som om Selvstyret delte London Minings agenda. Det virkede, som om 'det gerne måtte gå lidt tjept, indstillingen virkede til at være, at nu skal vi bare i gang (med minedrift, red.),' vurderer Naimah Hussain, som mener, at det skyldes Selvstyrets fokus på at skaffe nye indtægter.

Et legitimt fokus, men også noget der betyder, at man måske ikke lytter nok til befolkningen.

Og det er usmart, mener Naimah Hussain, for hvis ikke befolkningen føler, at der er blevet lyttet til den, risikerer man problemer, hvis og når projektet går i gang. Det kunne for eksempel være demonstrationer eller blokeringer af havnen med fiskerbåde, når de første bulk carriers kommer, forudser Hussain.

Forvirring om konsultation

Et andet problem, Naimah Hussain fremhæver ved London Mining-høringen, er den konsultation, der gik forud for høringen, og som blev brugt i de lovpligtige rapporter London Minings konsulenter udarbejdede.

Her deltog folk i workshops, men blev ifølge Hussain senere overraskede over at se deres navn på listen over konsulterede parter.

'Hov, var det en høring vi indgik i, vi troede bare, det var en brainstorm eller noget.' lød folks reaktioner, siger Hussain og fortsætter: 'Men lige pludselig stod deres navn på en liste over folk, der var blevet konsulteret, selvom de sagde, at de overhovedet ikke var blevet konsulteret, men bare blevet bedt om at komme med nogle input i 2008 eller noget. Det gælder eksempelvis for nogle af forskere fra Ilisimatusarfik.'

Høringsperiodens varighed

Naimah Hussain kritiserer også høringsperiodens varighed. Selv forlængelsen af seks til otte uger, som blev besluttet efter massiv kritik, er 'til grin', siger hun.

'Når man har så kæmpestort projekt, der kan have kæmpeimplikationer, er der brug for meget længere tid. Så giver de to uger mere, men det løser jo ikke problemet. Der er et eller andet helt galt med proportionerne, når man har lige så lang tid til at gennemføre en høring om, hvorvidt man skal have nye skilte på gaden i Kapisillit, som skal man etablere en jernmine,' siger hun.

Og periodens varighed bliver særlig alvorlig, når, der som det var tilfældet ved London Minings høring, ikke var nogen videre vidensopbygning i høringsperioden. Nai-

mah Hussain foreslår derfor, at man kan splitte høringsperioden op, så man undervejs kan kigge på det, der kommer ind og vurdere, om det skal føre til ændringer.

'Det nytter jo ikke noget bare at skrive folks bekymringer ned. Man må jo tage hånd om dem og undersøge om de har noget på sig,' fastslår Hussain, der dog har forståelse for, at man ikke kan fortsætte høringer i en uendelighed.

'Der må være en grænse, når man nu skal have nogle penge i kassen, men lidt højtrægende vil jeg sige, at perioden skal være så lang, så folk får de informationer, de har ret til. Det kræver omvendt ikke enighed, for alle behøver selvfølgelig ikke at synes, at det er et superfedt projekt, men folk skal have de informationer, de har ret til. De skal føle, de får svar på det, de spørger om.'

Adgang til høringslister

Mediers, interesseorganisationers og borgernes adgang til høringsmaterialet skal også være bedre, hvis borgerinddragelsen og høringsprocesserne skal forbedres, mener Naimah Hussain.

'Høringsportalen er i dag nærmest lidt proforma, og i lang tid har den jo været enormt skjult. Selv hvis man har brugt sin arbejdstid på det, har man haft svært ved at finde det, man leder efter,' siger hun og foreslår, at man fremadrettet bør udvide den liste over faste høringsparter, som Selvstyret aktivt gør opmærksom på nye høringer. Alle bør simpelthen få mulighed for at kunne tilmelde sig en mailingliste eller lignende, mener Hussain.

Levende formidling

Hun efterspørger også, at Selvstyret gør en øget indsats for selv at informere om projekterne på en mere levende måde. Det kunne for eksempel være en hel underside på naalakkersuisut.gl, hvor billeder, kort og fremhævede citater kort gav borgerne et overblik over for eksempel London Minings jernmineprojekt.

'Det ville være en god og tilgængelig måde at lave formidling på. Det ville være at tage folk alvorligt. Det er med bare at lægge informationerne ud på en halvskjult underside på nanoq.gl og sige: Så, nu har vi informeret. Det holder ikke. Man kan muligvis sætte et flueben, men man har ikke gjort det ordentligt,' lyder hendes kritik.

Pakket program

Naimah Hussain er samtidig kritisk over for det faktum, at fem projekter lige nu har nået en afgørende fase. Det gør det svært at sikre ordentlig oplysning om alle projekterne og svært at sikre fyldestgørende borgerinddragelse, mener hun.

'De har jo fået gang i lidt for mange projekter på én gang. Hvis man havde informeret løbende undervejs i stedet for først nu, hvor man skal til at udvinde, kunne man måske have gjort det bedre,' siger hun og fortsætter:

'Det der med at have fem ret store projekter på én gang, det, synes jeg, er unfair over for den interesserede borger. Hvis man kun havde ét, to eller måske tre projekter på en gang, så kunne man måske overskue det,' siger hun og fastslår, at det nu er for sent at sikre en god proces omkring London Mining.

Alvorlige konsekvenser

Og det er trist for både selskabet og befolkningen, fastslår hun:

'Befolkningen kommer til at synes, projektet er illegitimt,' lyder det. 'Når det er så store projekter, og hvis man ikke bagefter vil sidde bagefter med håret i postkassen og stå overfor massevis af protester, hvor folk blokerer havnen og er skidesure, og der er integrationsproblemer med kinesere, som folk kommer til at hade, så må man tage det i opløbet. Det er guleroden for Selvstyret. Hvis de vil have et legitimt projekt, som folk bakker op om, må de også informere om det, inden det bliver godkendt, så befolkningen får en chance for at komme med indvendinger og bekymringer. Befolkningen skal gives en basal viden, der kan give dem indsigt,' siger Naimah Hussain.

Folkeafstemning er ikke vejen frem

Hun mener dog ikke, at for eksempel en folkeafstemning vil være relevant for at sikre, at der bliver lyttet til folket.

'Folket har jo valgt de der politikere til at repræsentere dem. En folkeafstemning i dag vil i øvrigt ikke være kvalificeret. Folk vil stemme ud fra følelser, ikke viden. Rigtig mange ville måske også være ligeglade eller blive forført af den ene eller anden side. Jeg er tilhænger af større åbenhed og inddragelse, men man skal ikke bare holde en folkeafstemning for at gøre det. For hvis folk ikke ved noget om det, så kan de ikke stemme på en ordentlig måde.'

Man skal kravle, før man kan gå

Og derved når vi frem til en af Hussains væsentligste pointer. Man skal lære af sine tidligere fejltrin – og man skal tage den tid, ting tager. Og det har Selvstyret ikke været gode nok til, mener hun.

'Hvis man er i gang med at lære at gå sine første skridt, hvorfor starter man så med at løbe en maraton? Hvorfor begynder man med London Mining? Man kommer uvilkårligt til at lave begynderfejl, og så er der jo bedre at lave dem i mindre skala. Så kan man løbe maratonen, når man har trænet lidt. I stedet virker det som om, man har kastet sig hovedkulds ud i det.'

Men trods sine kritikpunkter tror Naimah Hussain, at man vil blive bedre til at lave høringer i fremtiden:

'Det tror jeg helt bestemt. Der er rigtig dygtige folk i Råstofstyrelsen, der er politikere med hjertet på det rigtige sted og der er, selvom der ikke er mange, dygtige NGOer. De vil alle sammen blive bedre.'

Piitannguaq Tittussen har igennem høringsperioden været en af de mest synlige borgere i debatten om London Mining. Som aktiv i Grønlands miljøorganisation Avataq har han i flere år været en stemme i miljødebatten, men i forbindelse med London Minings planer om en jernmine ved Nuuk, har han dannet en helt ny NGO, nemlig Nuup Kangerluata ikinngutai / Nuuk Fjords Venner.

Han er modstander af London Minings projekt, fordi han frygter konsekvenserne for den fjord, han elsker. Men han er også stor modstander af den proces, der har fundet sted i forbindelse med London Minings projekt.

Med hensyn til borgerinddragelse har den været 'totalt hjælpeløs', mener han. 'Den demokratiske proces udeblev simpelthen,' lyder hans anklage.

'Man udelukkede befolkningen og London Mining involverede kun konsulentfirmaer. De lavede deres egne udvalg, som bestod af organisationer, som de mente skulle inddrages, men Avataq blev aldrig inddraget.'

Tittussen kritiserer endelig, at oversættelsen af høringsmaterialet til grønlandsk var så langsom, som tilfældet var. Først betød det, at høringsmøderne blev udsat fra forår til efterår, men da efteråret kom, var materialet først tilgængeligt på grønlandsk ti dage, før møderne begyndte, selvom det skulle være tilfældet tre uger før, siger Tittussen.

Arrangerede eget borgermøde

I protest mod jernmineprojektet arrangerede Nuuk Fjords Venner i februar 2012 deres eget borgermøde. Her deltog omkring 100 mennesker, og mødet varede tre

kvarter længere end annonceret. På programmet var London Mining, Alcoa, borgerinddragelse, information om VVM-processer ligesom en fisker, der stammer fra den nedlagte bygd Qoornoq, fortalte om livet i fjordsystemet.

Ifølge Tittussen appellerede mødet til folk, fordi de, der holdt oplæg, havde et kendskab til det, de talte om – og så hjalp det også, at det hele foregik på grønlandsk:

’Borgermødet blev holdt af folk, som kender stedet, folk som har været på stedet, ikke af akademikere, ingeniører og hvad ved jeg, som har siddet i København og lavet et materiale på flere tusind sider, som folk alligevel ikke kan sætte sig ind i,’ lyder Tittussens analyse.

Efterfølgende afholdt Nuuk Fjords Venner en demonstration mod både London Mining og Alcoa, ligesom den nystartede organisation afholdt et musikstævne ved fjorden, hvor man opfordrede folk til at melde sig som medlemmer.

Tvivler på uafhængighed og kompetence

Tittussen er også kritisk overfor den uafhængige facilitator, der stod for møderne, nemlig KompetenceKompagniet. De samarbejdede alt for tæt med London Mining, mener han.

’Processen blev simpelthen styret af London Mining, og selvom Selvstyret påstår det modsatte, mener vi ikke, at borgermøderne blev afholdt af en uafhængig part. Det var i hvert fald ikke, sådan vi forstår en uafhængig, offentlig mødeform. London Mining stjal dagsordnen, og folk måtte ikke stille spørgsmål.’

’Det var så som så med den dialog. Jeg fik kun lov til at sige min mening, og så var det slut,’ siger Tittussen, der samtidig oplevede, at London Mining blev sure, når han påpegede bekymringer for fjordens miljø.

Samtidig nærer han en stor mistro til de konsulenter, som har udført arbejdet for London Mining. Han nævner, at man i forbindelse med rensdyrundersøgelsen kun brugte seks timer i fjorden, og at Orbicon ikke er klædt tilstrækkeligt på til at lave VVM-undersøgelser for at storskalaprojekt.

Efterlyser støtte til NGOer

For Piitannguaq Tittussen har det ikke været uden omkostninger at starte en ny NGO. Blandt andet har bestyrelsens medlemmer måtte betale 3000 kroner af egen lomme i forbindelse med føromtalt hvervestævne.

’Vi har intet, modparten har alt,’ siger han med henvisning til den økonomiske for månen af de selskaber, som Nuuk Fjordens Venner og andre NGOer står overfor.

Så hvis man vil have mere engagement fra borgernes side, er det afgørende at støtte og give opmærksomhed til de, der gør noget, mener han.

’Vi laver det her arbejde af egen interesse, fordi vi finder det vigtigt, at der er sådanne organisationer. Men interessen for os er lille fra det offentliges side. De er ikke interesserede i at støtte os og inddrage os i beslutningsprocesserne og VVM-processen, selvom de siger, det er godt, at vi danner nye foreninger,’ siger Tittussen.

Han oplever tilmed, at der i Grønland generelt er et behov for yderligere NGOer:

'Der er behov for flere NGOer på kysten. Jeg får jævnligt opkald fra kysten, der er interesserede i vores arbejde. Jeg siger: I skal bare komme i gang, I skal danne jeres egen forening og få nedsat en bestyrelse.'

Siden Nuuk Fjordens Venner blev dannet, har organisationen fået 339 likes^{lx} på Facebook, og til musikstævnet indsamlede man 90 medlemsunderskrifter, som nu skal konverteres til betalende medlemmer.

Men det er op ad bakke, indrømmer Tittussen, dels på grund af (udenlandske) NGOers historie i Grønland, som har skabt uvilje blandt befolkningen, og dels fordi 'nogle medlemmer ikke vil have deres navn offentligt frem, fordi de er bange for repressalier,' siger han og fastslår, at der ifølge ham er en kerne i toppen af Selvstyrets embedsværk, der helst ikke ser, at NGOer inddrages for meget.

Formidling for alle

Ifølge Piitannguaq Tittussen ligger noget af ansvaret også hos borgerne, der ikke har gjort nok for at lade sig inddrage og blive hørt.

'Borgerne har ikke været gode nok til at sætte sig ind i stoffet. Det fortæller noget om den demokratiske tilstand, som landet er i. Men det passer ikke, at borgerne ikke er interesserede. Politikerne skal bare sørge for at gøre oplysningerne interessante. Det skal være på et plan, hvor folk kan forstå det, hvor det ikke er alt for videnskabeligt. Hvorfor blev borgermøderne afholdt på Ilisimatusarfik, hvad med Sakæus og Benjamin, som Jonathan (Motzfeldt, red.) plejede at sige? De bliver ikke inddraget! Hvorfor foregik møderne ikke i Forsamlingshuset eller i Katuaq fra starten af,' spørger han og tilføjer:

'Fordi vi afholder vores møder i naturen ved fjorden eller i Godthåbshallen, er det ikke ensbetydende med, at vi er uvidende' siger han.

Bør inddrages tidligere

Piitannguaq Tittussen har da også et par konkrete forslag til, hvordan man kan gøre høringsprocesserne og borgerinddragelsen bedre. For det første skal man arbejde for at inddrage befolkningen langt tidligere, mener han.

'Befolkningen skal inddrages, allerede når der kommer ansøgninger om efterforskning. Allerede der skal vi deltage, og man skal efterspørge, hvad vi mener om det. Helt fra starten. Der skal kun ske efterforskning, hvor det er i befolkningens interesse,' foreslår han.

Det er dertil vigtigt, at de rigtige spørgsmål stilles i en VVM-undersøgelse. Men i dag er det kun den færdige VVM-undersøgelse, der kommer ud til offentligheden – og interesseorganisationer som Nuuk Fjordens Venner har ikke mulighed for at være med til at formulere de spørgsmål, der skal besvares med en VVM-undersøgelse. Tittussen ser derfor gerne, at Nuuk Fjordens Venner og andre bliver spurgt til råds allerede i forbindelse med scoping-fasen, hvor rammerne for VVM-undersøgelsen fastsættes.

Og når høringerne så kommer, så bør man udvide panelerne, så det ikke kun er sel-skabet selv og dets konsulenter, der præsenterer og sidder i panelet, som det var tilfældet ved borgermøderne i forbindelse med London Minings ansøgning.

Tittussen foreslår simpelthen, at NGOer også får mulighed for at sidde i et panel til borgermøderne, så borgerne også kan stille spørgsmål til dem. 'Vi slynger jo ikke alt muligt ud, men arbejder med tungt stof og undersøger tingene,' fastslår han.

Han er også stor tilhænger af forslaget om, at der skal være høringsmøder i hele landet, når det drejer sig om ansøgninger fra selskaber, der vil påbegynde storskalaprojekter – selvfølgelig skal der det, siger han, for det har også en anden effekt, mener han:

'Det er også en måde at forberede befolkningen i resten af landet på, at der også kan komme storskalaprojekter der, så de er klar, hvis det sker,' siger Tittussen, der dog tvivler på, om Selvstyret magter at give information til alle.

Og derfor er det særligt problematisk, at man i så begrænset omfang trækker på de erfaringer, der er fra tidligere miner, for eksempel minen i Seqi, hvor man ifølge Tittussen oplevede store problemer med støvforurening.

Hos **Råstofstyrelsen** erkender man, at man fortsat ikke har fundet den optimale måde at afholde høringer på. Men samtidig blev i hvert fald det sidste borgermøde i Katuaq i forbindelse med høringerne om London Minings jernmine en 'bragende succes', lyder det fra Råstofstyrelsen.

Men man arbejder fortsat på, hvordan man kan gøre høringsprocesserne og borgerinddragelsen bedre.

Fra Råstofstyrelsens side fastslår man i forbindelse af kritikken af høringsportalen, 'at vi er blevet beskyldt for ikke at lægge alt materiale ud'. Og det er måske rigtig nok, 'men det vigtigste er, at folk forstår, hvad det drejer sig om'.

Mere ansvar til selskaber

I Råstofstyrelsen ser man omvendt gerne, at selskaberne, der påtænker mineprojekter, bliver mere aktive. Det vil glæde Råstofstyrelsen, 'hvis vi kan sikre, at selskaberne får mere tag på det. Hvis de får bedre hjemmesider og bruger de social medier til at fortælle om deres projekter, allerede når de begynder'.

Af de erfaringer, som Råstofstyrelsen har gjort sig, er bl.a., at 'folk vil have lov til at sige noget og komme med deres mening'. Så det vil man tage højde for, når man fremadrettet planlægger høringer.

Fra Råstofstyrelsens side er man af samme grund ikke videre lun på idéen om at lade sig inspirere af det canadiske impact review board, fordi det ifølge råstofstyrelsen ved de høringer ikke er tilladt med interaktion med lokalbefolkningen.

Der er snarere et behov for 'at træne befolkningen i at deltage i høringer' og få mere substans ind i debatten, lyder det.

Men der er altså også et behov for fortsat at eksperimentere med høringerne form. Eksempelvis fungerede gruppearbejdet ikke til høringsmøderne om London Mining, fastslår Råstofstyrelsen. Her var der ifølge Råstofdirektoratet nemlig en tendens til, at ganske få personer styrede grupperne.

Positive aspekter

Som noget positivt med høringsmøderne i forbindelse med London Mining fremhæver Råstofstyrelsen, at man hørte befolkningens holdninger, at der blev skrevet referat, og at borgernes spørgsmål blev besvaret skriftligt, så svarkvaliteten blev højere, end det ville være blevet, hvis der skulle være svaret under møderne. Omvendt medgiver man, at det ikke fungerede, at svarene på borgernes spørgsmål blev læst op på efterfølgende møder, hvor spørgsmålsstilleren måske slet ikke var til stede.

Samtidig retter Råstofstyrelsen en kritik af mediernes dækning af mineprojekter i Grønland. Dækningen har været 'letbenet' og 'for hurtig til at konkludere', mener man i Råstofstyrelsen, hvilket har 'givet folk mange bekymringer'.

Heller ikke idéen om landsdækkende høringsmøder er noget, man i Råstofstyrelsen er positivt stemt overfor. En jernmine i Nuuk vil 'virke perifær i Upernavik', lyder rationalet.

I Råstofstyrelsen har man endelig noteret sig ønsket om, at der til høringerne er at krav om uafhængighed. Derfor valgte man sidst KompetenceKompagniet til at arrangere høringen i forbindelse med London Mining og også fremover vil man arbejde med uafhængige facilitatorer, lyder planen.

Da denne samtale med Råstofstyrelsen fandt sted, var det endnu uklart, hvordan den nye regering vil sikre borgerinddragelsen. Efterfølgende har medlem af Naalakkersuisut Jens-Erik Kirkegaard løftet noget af sløret for, hvordan han ser fremtiden på området. Det vil blive beskrevet senere (se side 57).

Borgerinddragelse og høringer ved øvrige fremskredne projekter

Projektet ved **Citronen Fjord** er det projekt, der har fået mindst omtale i medierne. Derfor har borgerinddragelsen vedrørende projektet også været meget begrænset, selvom projektets omfang må beskrives som stort, særligt på grund af den relativt store faste arbejdsstyrke, som projektet kræver.

Som det gælder for alle andre projekter, er der dog planlagt en egentlig høring, når projektet er meget fremskredent.

Her vil høringssvar fra offentligheden blive evalueret, de *kan* indgå i myndighedernes beslutningsproces, og de vil blive inkluderet i den endelige VVM-rapport, fremgår det af projektbeskrivelsen om den høringsproces, som vil finde sted på et senere tidspunkt.

Det fremgår ikke af det hidtidige materiale om og i så fald hvor, der vil blive afholdt informationsmøder og siden høringsmøder. Det mest nærliggende beboelse er som nævnt Qaanaaq, men området ligger ud for de fire grønlandske kommuners arealer.

Projektet er ikke et storskalaprojekt, og man kan næppe derfor forestille sig landsdækkende høringer i det nuværende politiske klima, om end placeringen i Nationalparken og fraværet af en lokal befolkning kunne retfærdiggøre, at man som samfund fælles tager stilling til projektet.

Greenland Minerals and Energys projekt i **Kuannersuit** er sammen med Cairns olie-efterforskning, Alcoas foreslåede aluminiumssmelter og London Minings jernmine ved Nuuk det, der har fået mest omtale.

Det skyldes dels projektets nærhed til Narsaq (ingen andre projekter er tættere på bymæssig bebyggelse) og dels det faktum, at minedrift i området kræver en ophævelse af den såkaldte nultolerance mod minedrift med uran som biprodukt.

Greenland Minerals and Energy har af samme grund været et af de selskaber, der har været mest synlige i offentligheden.

Man har fra selskabets side ført en mere synlig kampagne for projektet, end det for eksempel gælder mineprojekterne i det nærliggende Killavaat Alannguat eller Citro-nen Fjord og har også holdt flere informationsmøder.

Selskabet har således været afsender på husstandsomdelte DVD'er og aviser. Den senest tilgængelige avis på selskabets hjemmeside er dog fra 2011. Husstandsomdelingen har da heller ikke været uden kontroverser, da Greenland Minerals and Energy uden tilladelse havde brugt en artikel fra knr.gl, hvilket fik KNRs daværende direktør Ivalo Egede til at kritisere selskabet^{lxi}. Avisen var ligefrem på kant med loven, kunne Sermitsiaq.AG berette, og Jens B. Frederiksen, daværende medlem af Naalakkersuisut for boliger, infrastruktur og trafik, kritiserede også avisen^{lxii}.

Informationsfilmen 'Uran og minedrift', som Selvstyret var afsender på og som blev vist på KNR, vakte ligeledes opsigt, idet der blev sået tvivl om, hvorvidt der var tale om objektiv borgerinformation.

Greenland Minerals and Energy har endelig taget initiativ til en meget direkte form for borgerinddragelse. Af to omgange har selskabet nemlig fået foretaget meningsmålinger, der viste, om der var opbakning til deres projekt^{lxiii}.

Også det initiativ har mødt modstand i offentligheden, hvor der er blevet sået tvivl om undersøgelsens validitet fra Inuit Ataqatigiit^{lxiv}.

Greenland Minerals and Energy har dertil sponsoreret lokale sportshold i Narsaq, ligesom der er sponsoreret computere til lokale uddannelser og en internetcafé.

'Vi afholder offentlige informationsmøder for at identificere og svare på ethvert spørgsmål, der måtte komme, samtidig med vi holder den lokale befolkning opdateret om vores operationer og intentioner for fremtiden,' lyder det om selskabets indsats for borgerinddragelse på dets hjemmeside.

'Alle Greenland Minerals and Energys aktiviteter i Grønland skal tage hensyn til og ske i samråd med det lokale samfund. Målet er, at vores virksomhed skal have en positiv indvirkning på lokalsamfundet i form af beskæftigelse og støtte til samfundet – og samtidig fastholde en bevidsthed om miljøet og den grønlandske levevis,' lyder det videre.

Selskabet har endvidere nedsat 'Lokalgruppe Narsaq', som ifølge selskabet selv skal tage emner op, som rør sig i befolkningen.

'Vi ønsker at involvere lokalbefolkningen på hvert trin af udviklingen. Og det skal ske med sikkerhed for, at befolkningen har et forum, hvor de har adgang til facts. Samtidig er det os magtpåliggende at få forklaret, at det er af enorm vigtighed for os at sikre, at der ikke opstår miljømæssige problemer i hverken efterforsknings- eller en mulig udvindingssituation. Derfor har vi også samarbejde i gang med de mest anerkendte miljøkonsulenter fra Danmark,' har selskabets direktør udtalt.

Greenland Minerals and Energy har ligeledes afholdt forskellige workshops^{lxv}, hvor forskellige interessenter har kunnet stille spørgsmål. Der har her ikke været tale om 'almindelige borgere'; deltagere kan bedst karakteriseres som en blanding af myndigheder, erhvervsliv og interesseorganisationer.

Her er der ifølge referaterne fra de forskellige workshops blevet rejst spørgsmål om brug fra vandkraft, støvproblematikker, integration af lokal arbejdskraft, lastbiltrafik, sprængninger, drikkevand, fiskeri, udledning af overskudsvand, CO₂-udledning, Sydgrønlands stilling som Grønlands spisekammer, hvis minedriften går i gang og Narsaq sårbarhed ved fremtidig lukning af mine. Endelig blev der ifølge referatet givet udtryk for bekymring for politikernes manglende forståelse for minedrift.

De fremmødte har også diskuteret forskellige placeringer af minen og plusser og minusser ved placeringerne blev oplistet.

Mens Greenland Minerals and Energys projekt altså har påkaldt sig en del opmærksomhed, har Tanbreez' projekt i **Killavaat Alannguit** levet en mere stille tilværelse.

På nuværende tidspunkt er der dog blevet holdt informationsmøder om projektet i Sydgrønland og i Nuuk. Det skete i februar 2013.

Møderækken begyndte i forsamlingshuset i Narsaq. Herefter fulgte informationsmøder i Qaqortoq, Nanortalik, Alluitsup Paa og endelig i Nuuk. Her gik selskabet i dialog med offentligheden om projektet, men det er uklart, om der er planlagt yderligere informationskampagner eller borgermøder. Muligheden for inden informationsmøderne at læse op på projektet var begrænset, da virksomhedens hjemmeside ikke indeholdt vurderinger af projektets konsekvenser for miljø, natur og samfund.

Debatten om projektet har i offentligheden generelt været begrænset, og meget af fokus har været på, at projektet modsat Greenland Minerals and Energys i Kuannersuit vil kunne lade sig gøre uden en ophævelse af nultolerancen.

Efter det den 16. maj 2013 kom frem, at selskabet True North Gems officielt har søgt om udnyttelsestilladelse i sit efterforskningsområde, er planlægningen af borgerinddragelse og høringer for projektet i **Qeqertarsuatsiaat** også gået i gang.

Høringerne bliver sandsynligvis de første markante høringer, efter det Siumut-ledede Naalakkersuisut har overtaget magten.

Da særligt Siumut profilerede sig ganske kraftigt i den foregående valgkamp med et ønske om mere åbenhed, er det således den første proces, hvor offentligheden kan se, hvad åbenhed betyder, når Siumut er ved magten.

Den 7. juni løftede medlem af Naalakkersuisut for råstoffer Jens-Erik Kirkegaard lidt af sløret for, hvordan den kommende proces vil se ud.

'Jeg ser frem til borgermøderne med borgere og NGOer i Nuuk og Qeqertarsuatsiaat, og jeg håber, at der kommer et stort fremmøde til møderne,' lød det indledningsvis i en pressemeddelelse^{lxvi}.

Det fremgår videre, at 'når høringsmøderne bliver afholdt, vil de blive annonceret i relevante medier. Som en forlængelse af vores nye strategi for bedre inddragelse af borgerne i råstofprojekter, vil der blive tilknyttet en uafhængig mødeleder til borgermøderne. Opgaven som uafhængig mødeleder vil blive sendt udbud, og når en mødeleder er udpeget, vil datoerne for borgermøderne efterfølgende blive offentliggjort.'

Det er dog svært at betragte som et nyt forslag, da KompetenceKompagniet også fungerede som mødeleder ved London Minings borgermøder.

Af naalakkersuisut.gl fremgår det dertil, at høringsperioden går frem til den 12. september. Høringsperioden var fastsat til otte uger, men blev forlænget, fordi perioden strækker sig over sommerferien.

Senere på sommeren kom det frem, at der bliver tale om tre møder i Qeqertarsuaat og Nuuk, og at møderne skal afholdes i august 2013. I et opslag, hvor borgermøderne sættes i udbud, pointeres det i øvrigt, at der stilles krav til den uafhængige mødeleder om, at 'høringsmødernes endelige form og indhold vil skulle udformes med baggrund i resultater fra den løbende dialog mellem myndighederne og interessenterne omkring bedre borgerinddragelse^{lxvii}.'

Som det fremgår, er der stor forskel på, hvor meget opmærksomhed de forskellige projekter har fået. Opmærksomhed er en afgørende forudsætning for, at den senere borgerinddragelse bliver informeret og grundig, så det er ikke tilfredsstillende, at nogle af projekterne får lov at leve i fred og ro, mener Naimah Hussain:

'Det er Selvstyrets ansvar, at for eksempel Kringlerne og Citronen Fjord har levet skjult og godt. Det virker som om, man har tænkt, at folk nok ikke opdager det, og så giver vi tilladelsen. Det er det indtryk, man kan sidde tilbage med, at man ikke ønsker borgerinddragelse og aktiv stillingtagen. Det er som om, man synes, det er besværligt. For man arbejder jo i den bedste mening, fordi vi skal have penge – til skoler og plejehjem. Det er som om, de siger: 'Vi gør det, fordi vi skal have det godt alle sammen. Så lad os nu bare gøre det'.

Sammenfatning

Det kan siges kort: Der er stadig lang vej endnu, før høringsprocesserne i råstofsektoren i Grønland er optimale – eller endda tilfredsstillende.

Der er ingen tvivl om, at det er en stor opgave at sikre grundig borgerinddragelse og at få høringsprocesserne til at fungere optimalt.

Grønland er et stort land med en lille befolkning, som har begrænsede ressourcer, og som tilmed har den ekstra udfordring, at meget information og debat vil skulle foregå på flere sprog.

Landets geografi med en spredt bosætningsstruktur gør det også dyrt og besværligt at arrangere borgermøder på tværs af landet.

Men konklusionen efter en gennemgang af de seneste høringsprocesser er ikke desto mindre klar: Høringsprocesserne er ikke gode nok. Borgerinddragelsen er ikke god nok.

Og hvis Grønland endnu ikke har pengene, evnerne eller redskaberne til at gennemføre ordentlige, objektive høringsprocesser og grundig borgerinddragelse, må man stille krav om, at de relevante selskaber stiller finansiering til rådighed, som Selvstyret selv kan råde over.

Politikere og embedsmænd kan måske synes, at de flere gange har vedtaget råstofstrategier, som fastslår, hvilken retning Grønland skal bevæge sig i og at befolkningen jo har valgt dem velvidende, at den råstofstrategi er en del af deres politiske program. Og det er også rigtigt. Men konsekvenserne af at vælge den vej kan blive så store, at det kræver kontinuerlig konsultation af og konstruktiv dialog med befolkningen.

Der ligger en kæmpe kommunikativ opgave på Selvstyrets bord. Det er man i administrationen også godt selv klar over. Men hvis man pinnedød vil gøre Grønland til en råstofnation – og det vil man – må man også forstå, at det kræver en mere seriøs tilgang til oplysningsarbejdet om fremtiden som råstofnation, og hvad konsekvenserne er for den enkelte borger.

ICC Grønland og WWF Verdensnaturfonden mener derfor, at det er kritisabelt, at

- borgerne må vente på at få svar på de spørgsmål, de stiller til et borgermøde
- borgerne ikke kan få de oplysninger, de efterlyser
- høringsportalen ikke fungerer optimalt
- der igen og igen er problemer med oversættelserne til grønlandsk og dansk
- høringsperioderne er så korte, at borgerne ikke kan nå at sætte sig ordentligt ind i høringsmaterialet
- høringsmøder kan opleves som partiske eller en forlænget arm for det selskab, som søger tilladelse
- borgerne oplever, at myndighederne ikke vil dialogen
- borgerne får indtryk af, at beslutningen om tilladelse er uafhængig af deres input

- der kan sås tvivl om, om borgerne og organisationernes høringssvar bliver taget seriøst og brugt i beslutningsprocessen
- høringsprocessen ikke allerede er blevet markant bedre
- en stor del af informationsarbejdet lægges i de pågældende selskabers hænder. Myndighederne må selv tage større ansvar for at informere
- borgermøder i visse tilfælde bliver aflyst frem for udskudt på grund af dårligt vejr
- høringsmøder kan forveksles med informationsmøder
- konsultationer i forbindelse med udarbejdelse af VVM- og VSB-rapporter gennemføres så overfladisk, at de deltagende parter ikke opfatter, at de bliver konsulteret
- man ikke inddrager alle relevante miljøorganisationer som f.eks. Avataq i konsultationsprocessen
- store mineprojekter kan udvikle sig uden, at der gøres en aktiv indsats for at informere befolkningen om projektet via kanaler, som befolkningen faktisk bruger og har adgang til, før der bliver indsendt en ansøgning om udnyttelse

ICC Grønland og WWF Verdensnaturfonden mener tilmed, at Selvstyret skal sikre sig, at der

- leves op til den klare intention bag UNDRIP og ILO 169, og at man dermed sikrer Grønland en position som den fremmeste forkæmper for borgerinddragelse for oprindelige folk
- kommunikeres til folk på et sprog, der er til at forstå
- afholdes borgermøder om storskalaprojekter i alle landets kommuner
- afholdes borgermøder tæt på folket og i rammer, som lægger op til debat, så flere vil dukke op og flere vil give sit besyv med
- er så god tid, at der ikke skal tages stilling til en stribe store projekter på samme tid
- finder en grundig inddragelse af både organisationer og borgere sted på et så tidligt tidspunkt i processen som muligt
- på borgermøder fremlægges både positive og negative aspekter ved et givent projekt
- på borgermøder gives plads til, at kritikere af projektet også kommer til orde
- for medierne ikke opstår problemer med at sikre sig de informationer, de har krav på fra Selvstyret og selsaberne
- stilles uafhængig ekspertviden om og ekspertvurdering af et givent projekt til rådighed for befolkningen
- bliver mulighed for, at alle og enhver i Grønland kan skrive sig på Selvstyrets liste for faste høringsparter
- bliver mulighed for, at organisationer og borgere bliver inddraget i scopingprocessen for VVM- og VSB-undersøgelser, så de er med til at afgøre, hvad der skal undersøges
- gøres en indsats for, at befolkningen har de redskaber og den viden, der er nødvendig for at deltage i den demokratiske proces
- høringsprocesserne løbende evalueres grundigt og forbedres efter input fra borgere og organisationer

Efterord

Dette studie kan synes at være et kritisk studie – og det er det også – men det betyder ikke, at man fra Selvstyrets side ikke er blevet bedre til at sikre borgerinddragelse og bedre høringsprocesser. Det er man. Men studiet er kritisk, fordi det naturligvis fokuserer på de ting, der kan, bør og skal gøres bedre.

Kravene til borgerinddragelse og høringsprocesser i dette studie kan også synes høje – og det er de også. Men kravene er høje, fordi den grønlandske regering står over for at tage nogle beslutninger, som kan vende op og ned på det grønlandske samfund. Når man tager beslutninger for et anlægsprojekt, som har et budget, der er dobbelt så stort som det grønlandske bruttonationalprodukt, så må vi som NGOer stille høje krav. Og når man tilmed vil træffe flere beslutninger af den art inden for en kort periode, er der grund til at stille endnu højere krav.

Men på trods af den kritik, som dette studie retter og på trods af de høje krav, vi stiller, er dette ikke en krigserklæring.

Det er forsøg på at stille os til rådighed, at skabe et overblik, påbegynde en grundig debat og give de input, som måske til sammen kan være med til at gøre høringsprocesserne på råstofområdet bedre og sikre, at borgerne i samfundet i endnu højere grad, end det er tilfældet i dag, bliver lyttet til, taget med på råd og er med til at forme fremtiden for det samfund, som de kalder deres hjem.

Gitte Seeberg og Aqqaluk Lynge

English abstract

To put it boldly: there is a long way to go before public consultations in the mineral sector in Greenland can be considered ideal, let alone satisfactory.

Having said that, it is without a doubt a huge task to ensure in-depth public consultation and engagement in Greenland.

Greenland is – despite its geographical size – home to a very small population and economic resources are scarce and this will remain the case until further development take place. Information will have to be produced in several languages and debates and meetings will have to be multilingual as well.

The country's dispersed settlement structure makes it expensive to organize and hold public meetings.

These are huge obstacles, but nevertheless, the conclusion remains clear: public consultation processes of the recent years have not been good enough. Citizen involvement has not been thorough enough.

If this is a result of lack of funds, experience or even will in the Greenlandic Government, we must demand that the companies wishing to conduct business in Greenland provide financing for this process.

Politicians and government officials may think that the general public have approved the course they have chosen for Greenland, because they elected the politicians knowing that making Greenland a mining nation would be a top priority. However, the consequences of choosing that path will most likely be enormous. Therefore continuous consultation and constructive dialogue with the public is of the utmost importance.

In other words, the Greenlandic Government has a lot of work to do. The administration is aware of this, it seems, but if there is a desire to transform Greenland to a mining nation – and there is – we must understand that it demands a more serious approach to information sharing and knowledge building with the public in the future.

ICC Greenland and WWF Verdensnaturfonden criticizes that

- Members of the public have to wait for responses on questions asked at a public hearing meeting.
- Members of the public face problems accessing the information they seek.
- There are consistent problems with translations of material from English to Greenlandic and Danish.
- Public hearing periods are so short that it is impossible for the general public to read, understand, and question the public hearing material in time.
- Public hearing meetings have been reported as being one-sided or biased in favor of the given company.

- Members of the public get the impression that the authorities don't want to take part in genuine dialogue.
- Members of the public get the impression that the decision to grant a company permission will not be affected by their input.
- There is uncertainty around input provided by the public and NGOs being taken seriously and used in the decision process.
- The public hearing process has not already been improved, despite criticism.
- The main share of the information campaign is in the hands of the given company, who present their point of view. The administration has to take a larger responsibility to inform the people of Greenland.
- Public hearing meetings are cancelled, rather than postponed due to bad weather conditions.
- Public hearing meetings can be mistaken for information meetings.
- Consultation during research for SIAs and EIAs are carried out so superficially that participating parties don't realize that they are being consulted.
- There hasn't been consultation of relevant ENGOs such as Avataq in the consultation process.
- Large mining projects can be developed without making a thorough effort to inform the public about them through channels that the public has access to and are in wide use.

ICC Greenland and WWF Verdensnaturfonden agree that the Government of Greenland must ensure that:

- Greenland lives up to the full intention of UNDRIP and ILO 169, the convention for rights of indigenous peoples and thereby ensuring that is Greenland a champion of indigenous peoples' rights.
- Public communication is comprehensible to a general audience.
- Public hearing meetings are held for each large-scale project (by definition of the 'large-scale law') in all of the municipalities of Greenland.
- Public hearing meetings are held close to the people affected and in settings that inspire debate, encouraging high attendance rates and sharing of local perspectives.
- There is enough time to ensure that it is not necessary to make decisions about a number of projects at the same time
- Thorough engagement of organizations and the public takes place as early as possible in the life of a given project
- Both positive and negative aspects of a given project are presented at public hearing meetings.
- Opponents of a given project have the chance to present their opinion at public hearing meetings.

- Media will not face problems in accessing relevant information from the government and the company in question.
- Truly independent expert knowledge and assessment of a given project is provided.
- It is possible for everyone to sign up on the government's list of regular public hearing partners
- Organizations and the public have a say in the scoping process for EIAs and SIAs giving them an opportunity to influence what specifics should be analyzed.
- An effort is made to ensure that the public in general has the skill and knowledge to take part in the democratic process
- The public hearing processes are evaluated thoroughly on an ongoing basis and are improved according to input from members of the public and organizations.

-
- ⁱ <http://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Publications/Raastof/DK/Redeg%C3%B8relse%20til%20Inatsisartut%20vedr%C3%B8rende%20r%C3%A5stoftaktiviteter%20i%20Gr%C3%B8nland%202012.pdf>
- ⁱⁱ <http://politiken.dk/indland/ECE1967740/groenlands-mineeventyr-er-i-krise/>
- ⁱⁱⁱ <http://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Publications/Raastof/DK/Redeg%C3%B8relse%20til%20Inatsisartut%20vedr%C3%B8rende%20r%C3%A5stoftaktiviteter%20i%20Gr%C3%B8nland%202012.pdf>
- ^{iv} <http://www.stat.gl/publ/da/AR/201307/pdf/Pressemeddelelse%20for%20Registrerede%20arbejdssøgende%20i%20maj%202013.pdf>
- ^v <http://inuit.org/dk/oprindelige-folks-rettigheder/ilo-konvention-169.html>
- ^{vi} ILO publikationen Indigenous and Tribal Peoples' Rights in Practice – A guide to ILO Convention no. 169, side 62
- ^{vii} Se ILO-publikationen Indigenous and Tribal Peoples' Rights in Practice – A guide to ILO Convention no. 169, side 63
- ^{viii} <http://lovgivning.gl/Lov.aspx?rid={4F8B6CD0-3E04-4476-A332-2A814FBA35A1}>
- ^{ix} <http://www.hcahome.com/23.pdf>
- ^x <https://www.facebook.com/groups/168196823242414/>
- ^{xi} <https://www.facebook.com/groups/264720231075/>
- ^{xii} <https://www.facebook.com/ArktiskUpdate/>
- ^{xiii} <https://www.facebook.com/groups/308551699160262/>
- ^{xiv} <https://www.facebook.com/groups/nuukang.fjordsvenner/>
- ^{xv} http://www.londonmining.com/media/49842/2013_06_14_-_london_mining_isua_factsheet_danish.pdf
- ^{xvi} <http://sermitsiaq.ag/node/129209>
- ^{xvii} <http://sermitsiaq.ag/doris-kraever-uafhaengig-viden>
- ^{xviii} <http://www.londonmining.com/operations/greenland/faqs—isua-project/>
- ^{xix} <http://sermitsiaq.ag/foerste-tvekamp-taet-duel>
- ^{xx} http://www.nuuktv.gl/?option=com_hdfvplayer&dateId&Itemid=5&title=London-Mining-vil-bruge-svær-fyringsolie&compid=0&id=4484&page=1&lang=danish
- ^{xxi} <http://www.knr.gl/da/nyheder/aleqa-smykkede-med-gamle-millioner>
- ^{xxii} <http://sermitsiaq.ag/node/106219>
- ^{xxiii} <http://sermitsiaq.ag/node/146452>
- ^{xxiv} <http://sermitsiaq.ag/nul-tolerancen-ophaevet-efteraaret>
- ^{xxv} <http://sermitsiaq.ag/ngoer-staa-fast-nul-tolerancen>
- ^{xxvi} <http://sermitsiaq.ag/node/147582>
- ^{xxvii} <http://sermitsiaq.ag/foerste-groenlandske-sjaeldne-jordarter>
- ^{xxviii} <http://sermitsiaq.ag/tanbreez-klar-ansoegning>
- ^{xxix} http://www2.dmu.dk/1_viden/2_Publikationer/3_temaraapporter/rapporter/tema38.pdf
- ^{xxx} http://www.ironbarkgold.com.au/investor-relations/reports/doc_details/385-citronen-feasibility-report-29-april-2013
- ^{xxxi} <http://www.truenorthgems.gl/upload/pdfs/aappaluttoq/EIA-RubyMine-Report-6.pdf>
- ^{xxxii} http://www.kanukoka.gl/da/kommunale_sagsomraader/hoeringer/olieboringer
- ^{xxxiii} http://inuit.org/fileadmin/user_upload/File/2010/Hoeringssvar/ICC_Greenland_Hoeringssvar_efterforskningsboring_3_4_12-aug-2010.pdf
- ^{xxxiv} <http://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Hearings/2010/Havet%20vest%20for%20Groenland/Documents/ICC.pdf>
- ^{xxxv} <http://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Hearings/2010/Havet%20vest%20for%20Groenland/Documents/Styrelsen%20for%20Fiskeri%20%20Fangst%20og%20Landbrug%20Hringssvar%20Cairn%202010.pdf>
- ^{xxxvi} http://mipi.nanoq.gl/sitecore/content/Websites/nanoq/Emner/Landsstyre/Departementer/R%C3%A5stofdirektoratet/Nyheder%20fra%20direktoratet/Nyhed_raastof/2011/07/hoeringsproces.aspx
- ^{xxxvii} http://inuit.org/fileadmin/user_upload/File/2013/Presse/2-18-13_HCLLC_Cairn_Energy_Offshore_Greenland_Report_FINAL.pdf
- ^{xxxviii} <http://aluminium.gl/da/projektet/noegletal-projektet>
- ^{xxxix} <http://www.aluminium.gl/da/miljoe-klima/klima/aluminium-og-klima>
- ^{xl} http://www.knr.gl/sites/default/files/knr_public_service_redegorelse_2011_0.pdf
- ^{xli} <http://sermitsiaq.ag/kl/node/137311>
- ^{xlii} <http://sermitsiaq.ag/maniitsoq-modstand-alcoa>
- ^{xliii} <http://www.aluminium.gl/da/node/355>

-
- xliv <http://sermitsiaq.ag/node/73613>
- xlvi <http://sermitsiaq.ag/alcoa-projektet-kan-lamme-bygge-anlaegssektoren>
- xlvi <http://sermitsiaq.ag/avataq-stil-alcoa-projektet-bero>
- xlvi <http://sermitsiaq.ag/borgermoeder-isua-projektet-udskydes>
- xlvi http://dk.nanoq.gl/Service/Hoeringsportal/Miljøvurderinger/2012/~media/Naalakkersuisut/Raastof/Hoeringsportal/Udnyttelsestilladelse%20London%20Mining/Borgermøde%201/Referat%20Borgermøde%201_dk.ashx
- xlvi Høringsperioden blev efter en del kritik forlænget fra seks til otte uger
- l <http://www.knr.gl/da/nyheder/isukasia-kun-f%C3%A5-kom-til-h%C3%B8ringsm%C3%B8det>
- li http://dk.nanoq.gl/Service/Hoeringsportal/Miljøvurderinger/2012/~media/Naalakkersuisut/Raastof/Hoeringsportal/Udnyttelsestilladelse%20London%20Mining/Borgermøde%202/Referat%20Borgermøde2_dk%20endelig.ashx
- lii Pr. juni 2013 www.naalakkersuisut.gl
- lii Se videoer fra og læs om informationsmøderne her <http://inuit.org/en/icc-public-meetings-2012-2013/videos.html> og her <http://inuit.org/en/icc-public-meetings-2012-2013/icc-public-meetings-2012.html>
- liv <http://sermitsiaq.ag/node/136681>
- lv <http://sermitsiaq.ag/fangere-kraever-erstatning>
- lvi <http://sermitsiaq.ag/naturinstituttet-stoetter-nuuk-fangere>
- lvii <http://sermitsiaq.ag/goer-klar-storskala-protest>
- lviii <http://sermitsiaq.ag/node/137796>
- lix <http://sermitsiaq.ag/node/116935>
- lx Pr. 1. juli 2013
- lxi <http://sermitsiaq.ag/kl-raser-mineselskab>
- lxii <http://sermitsiaq.ag/kvanefjeld-avis-kant-loven>
- lxiii http://gme.gl/sites/default/files/file_attach/kvanefjeld_ja-nej_2012_da.pdf og <http://gme.gl/gronland-siger-ja-til-omdiskuteret-mine>
- lxiv <http://www.knr.gl/kl/node/54592>
- lxv http://www.info-kvanefjeld.gl/sites/default/files/field/pdf/grl_final_dk.pdf
- lxvi <http://naalakkersuisut.gl/da/Naalakkersuisut/Pressemeddelelser/2013/06/Dep-for-Erhverv-Raastoffer-Arb>
- lxvii <http://naalakkersuisut.gl/da/Naalakkersuisut/Departementer/Raastoffer-og-Erhverv/Udbud/Qeqertarsuatsiaat-og-Nuuk>